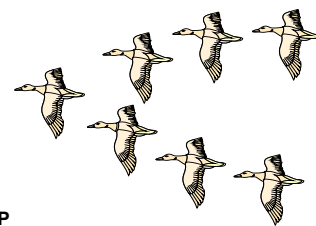

In vogelvlucht

MEDEDELINGENBLAD VAN DE VOGELWERK GROEP VAN HET HOEKSCHEWAARDS LANDSCHAP

NUMMER 38, MAART 2018

INHOUDSOPGAVE

Rectificatie – <i>Martin Benard</i>	3
Broedvogels van het Groot Koninkrijkcomplex in 2016-2017 – <i>Rob Strucker</i>	4
Resultaten broedende roofvogels 2017 – <i>Martin Mollet</i>	9
Spreeuw wint van Torenvalk – <i>Marco Lodder</i>	11
Huiszwaluwen in de Hoeksche Waard in 2017 – <i>Joke Boerlage</i>	13
Jaarverslag Uilenwerkgroep 2017 – <i>Ruud Polderman</i>	18
T-shirt – <i>Gerard Ouweneel</i>	20
Lui – <i>Martin Mollet</i>	22
Schaarse en zeldzame vogels in de Hoeksche Waard in 2017 – <i>Hans Westerlaken</i>	23
Oeverzwaluwen in de Hoeksche Waard in 2017 – <i>Joke Boerlage</i>	28
Delta-excursie januari 2018 – <i>Marianne van der Waal</i>	29
Patrijzenstand 2016-2017 – <i>Martin Benard</i>	31
Roofvogeltelling januari 2018 – <i>Janus Verkerk</i>	33
Broedende Slechtvalken in Zuid-Holland 2017 – <i>Martin Mollet</i>	35
Een pelgrimage – <i>Gerard Ouweneel</i>	40
Zinvolle bijeenkomst omgevingsdienst ZHZ en VWG's – <i>Marianne van der Waal</i>	41
Club 200 Hoeksche Waard Jaarlijst i.o. – <i>Hans Westerlaken</i>	43
Dode Buizerd op nest, Ridderkerk Rijsoord, 2017 – <i>Martin Mollet</i>	46
September-excursie naar Schouwse Schatkamer en Prunje – <i>Gerard Ouweneel</i>	47
Aankondiging lezing Ben Koks in Klein Profijt 16 april – <i>Marianne van der Waal</i>	48
Vogelwerkgroep HWL overleg d.d. 26 oktober 2017 – <i>Peter de Barse</i>	49
Bijlagen	
Huis- en Oeverzwaluwkolonies in de Hoeksche Waard in 2017	bijlage A-B
Wintertelling Roofvogels per atlasblok in 2017 en meerjarenoverzicht	bijlage C-D
Adressenlijst VWG Hoeksche Waard	bijlage E

Foto voorkant

2018 is het jaar van de Huiszwaluw. VWG Hoeksche Waard volgt ze al 30 jaar – foto Joke Boerlage

Rectificatie

Martin Benard

Het vorige nummer van deze periodiek is uiteindelijk onder enige tijdsdruk tot stand gekomen. Dat spoed zelden goed is, werd bewezen toen er enkele fouten in bleken te zitten. Onze excuses daarvoor.

Het artikel „Opmerkelijke ontdekkingen bij de huiszwaluw telling” was niet van de hand van Joke Boerlage, maar van **Marianne van der Waal**.

De foto van onze BV-er **Gerard Ouweeneel** met een kiekendiefkuiken betrof geen Grauwe Kiekendief, zoals vermeld, maar Gerard had een jong uit het eerste nest van de **Steppekiekendief** in Nederland in zijn handen. Een uitzonderlijk voorrecht, dus bij deze nogmaals dat memorabele beeld afgedrukt.

Gerard Ouweeneel met juveniele Steppekiekendief – foto Griet Nuis

Broedvogels van het Groot Koninkrijkcomplex in 2016-2017 met een terugblik naar het verleden

Rob Strucker

Het Groot Koninkrijkcomplex (136 ha) maakt onderdeel uit van een vrijwel aaneengesloten keten van zoetwatergetijdgebieden langs de Oude Maas. Het gebied bestaat uit een grasgors (90 ha), een rietgors met plaatselijk wilgenstruweel (37 ha) en een doorgesloten griend (9 ha). Door de afsluiting van het Haringvliet in 1970 verminderde het getijverschil in de Oude Maas van c. 2 meter tot 1.30 meter bij Spijkenisse en 0.80 meter bij Dordrecht. Hoewel het getij niet verdween, had deze getijreductie wel grote gevolgen voor het Groot Koninkrijkcomplex. Overstromingen van het grasgors, die al in aantal verminderd waren door verhoging van de zomerkade, vonden nu niet meer plaats. In de rietgorzen vond door een verminderde overspoeling en het staken van de rietcultuur een sterke verruiging plaats. Er verschenen tientallen vlieren en wilgenstruiken, later ook wilgenbomen. De uitbreiding van wilgenstruwelen ten koste van rietgors (van 1 ha in 1987 tot 6 ha in 2016) gaat ook thans nog steeds door. In de griend op de plaat van Nederhoven werd de griendcultuur gestaakt en konden de wilgen uitgroeien tot flinke hoogte, waardoor hier nu sprake is van een aaneengesloten wilgenbos. Het zal niet verrassend zijn, dat al deze ontwikkelingen van grote invloed zijn geweest op de aanwezige broedvogels.

In 2016-2017 werd door de auteur een volledige broedvogelinventarisatie van het Groot Koninkrijkcomplex uitgevoerd. Mieke Luitwieler vergezelde me bij diverse bezoeken aan het gebied. Aanvullende gegevens werden verkregen van Arie en Leen van der Linden. In het eerste jaar werd het buitendijkse deel (rietgors en griend) geïnventariseerd, alsmede de randen van de polder (knotwilgenrij in het westen, de rietstrook langs de zomerkade en de knotwilgenrij en de geluidswal in het oosten). Omdat er in 2016 een dijkverzwaring plaatsvond van de Gorsdijk, werd besloten om alle soorten van het grasgors (m.u.v. de Grauwe Gans) in 2017 te inventariseren.

De broedvogelinventarisaties werden uitgevoerd volgens de methode van de uitgebreide territoriumkartering, waarbij gebruik werd gemaakt van de interpretatiecriteria uit de handleiding SOVON broedvogelonderzoek (van Dijk & Boele 2011). Wel werd bij veel soorten een tweede waarneming vereist voor een territorium, dit omwille van de vergelijkbaarheid met eerdere inventarisaties. Omdat het bij de Grauwe Gans niet mogelijk was om het gehele rietgors op nesten te doorzoeken, is het aantal territoria voor het gehele Groot Koninkrijkcomplex bepaald op grond van het maximum aantal paren met jongen, dat op één datum in 2016 aanwezig was.

Over de broedvogels van het Groot Koninkrijkcomplex uit het verleden is relatief veel bekend (Preesman, 1977; van der Weijden 1978; Mesker & Strucker 1987). Complete inventarisaties van het gehele complex vonden plaats in 1973 (Leen Preesman), 1977 (Leen Preesman, Janus Verkerk, K. Mooyaard en W. Winfield), 1987 (Cees Mesker, Rob Strucker) en 1988-1993 (Cees Mesker, Arie en Leen van der Linden, Henk Bronswijk, Henk Flink, Rik Kruit, Koos Stoop e.a). In de periode 1984-1994 (m.u.v. 1988) werd de polder elk jaar door Cees Mesker geteld op broedvogels.

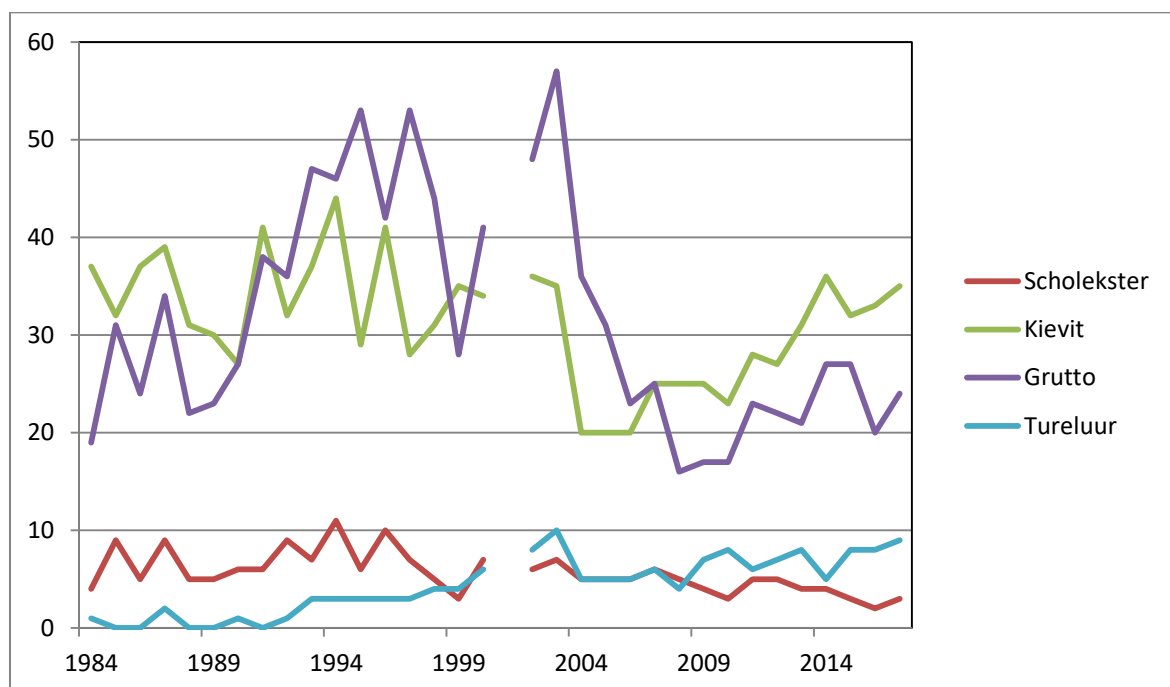
In de periode 1994-2015 werd jaarlijks een overzicht van de broedvogels gemaakt door Arie en Leen van der Linden, met aanvullende gegevens van Rob Strucker en Mieke Luitwieler. Complete broedvogelinventarisaties van deelgebieden vonden plaats in 1994-1996 en 2002-2012 (polder) en in 2005-2012 (rietgors). In andere jaren werden vaak alleen de minder algemene soorten geteld en/of werd een deel van het rietgors geïnventariseerd.

Tijdens de inventarisaties in 2016-2017 werden 65 soorten broedvogels in het gebied geteld (tabel 1), een bijzonder groot aantal voor een gebied van 136 ha. Het soortenrijkste deelgebied was het rietgors met 50 soorten (384 territoria), gevolgd door het grasgors (incl. knotwilgenrijen, rietstrook langs zomerkade en oostelijke geluidswal: 43 soorten, 312 territoria) en de griend (28 soorten, 122 territoria). Wanneer de rode lijst van 2016 wordt aangehouden (van Kleunen et al. 2017), werden er in het gebied 13 rode lijstsoorten als broedvogel vastgesteld: Roerdomp, Slobeend, Grutto, Tureluur, Koekoek, Boerenzwaluw, Graspieper, Gele Kwikstaart, Nachtegaal, Snor, Grote Karekiet, Matkop en Kneu. Hiervan zaten er 8 in het rietgors, 7 in de polder en 1 in de griend.

Met de **ganzen** gaat het evenals elders in Nederland voor de wind. Na de vestiging van Grauwe Gans (2003), Canadese Gans (2005) en Nijlgans (1998) zijn de aantallen van deze drie soorten duidelijk toegenomen. Opvallend is, dat het merendeel van de Grauwe Ganzen tot broeden komt in het rietgors, terwijl Canadese Ganzen juist een voorkeur hebben voor de polder. Omdat bij de Grauwe Gans alleen succesvolle paren werden geteld, zal het werkelijke aantal nog iets hoger gelegen hebben.

Bij de **eenden** is de Wilde Eend (56) veruit de talrijkst broedende soort, met de meeste paren in het grasgors. Het aantal Slobeenden is de laatste 10 jaar redelijk stabiel (6-10 paar), maar wel op een aanzienlijk lager niveau dan de 20-28 paar (max. 33 paar in 1998) in de jaren negentig. Helaas verdween de Zomertaling (tot 2003 nog een jaarlijkse broedvogel), maar zijn Krakeend (17) en Kuifeend (12) sinds hun vestiging in de jaren zeventig nu algemene broedvogels.

Voor **weidevogels** is het grasgors van Groot Koninkrijk het belangrijkste gebied langs de Oude Maas. De talrijkste soort is de Kievit (35), gevolgd door Grutto (24), Tureluur (9) en Scholekster (3). Al deze soorten bereikten hun maximum in de jaren negentig (Kievit, Scholekster) of direct na de eeuwwisseling (Grutto, Tureluur), om vervolgens na 2003 flink in aantal af te nemen. In de periode daarna trad bij de Kievit en de Tureluur een herstel op, bleven de aantallen Grutto's stabiel op een lager niveau en ging de Scholekster verder in aantal achteruit (figuur 1). Van de kenmerkende zangvogels van het grasgors kan de Graspieper (12) zich goed handhaven, houdt de Gele Kwikstaart (2) stand in klein aantal, maar is de Veldleeuwerik (in 1984 nog 26 paar!) als broedvogel verdwenen. Dit geldt ook voor de Patrijs, in de jaren zeventig nog aanwezig met 2-4 paar, maar na 1998 ontbrekend.

Figuur 1. Aantalsverloop van 4 weidevogels in het Groot Koninkrijkcomplex in 1984-2017 (in 2001 werd i.v.m. de MKZ-crisis geen telling uitgevoerd).

Bij de **rietvogels** is de Rietzanger (38) de meest algemene vertegenwoordiger. Na een afname tot 4-6 paar in 1988-1993 volgde een spectaculair herstel na de eeuwwisseling. Ook de Rietgors (25) kan zich goed handhaven, maar bij de Kleine Karekiet (33) is sprake van een afname. Van de Snor (jaarlijkse broedvogel sinds 1994 met 1-6 paar, daarvoor onregelmatig) werd in 2016 slechts 1 paar opgemerkt,

maar in 2017 waren er weer 3. Een nieuwkomer is de Baardmees: een jaarlijkse broedvogel sinds de eeuwwisseling met 2 paar in 2016 en 2017. Verrassend was de aanwezigheid van een Roerdomp (slechts driemaal eerder) en een Grote Karekiet (jaarlijkse broedvogel met 2-3 paar in de jaren zeventig, daarna alleen nog in 2001), beiden met 1 territorium. De Waterral ontbrak in 2016 (maximaal 8-12 paar in 2006-2009), maar was in 2017 weer aanwezig met 1 paar. Opvallend is de sterke afname van het Waterhoen: van 40-52 paar in 1977 tot slechts 4 in 2016-2017.

Bij de **struweelvogels** is vooral de toename van de Cetti's zanger (15) opvallend. Na het eerste broedgeval in 1977 duurde het bijna 30 jaar, voordat de soort in 2006 terugkeerde als broedvogel. De territoria bevonden zich vrijwel allemaal in wilgenstruweel in het rietgors. Andere nieuwkomers zijn de Roodborsttapuit (voor het eerst in 2008, jaarlijks sinds 2014), die in 2016 met 2 paar tot broeden kwam in de ruige rietstrook langs de zomerkade en de Nachtegaal (voor het eerst in 2011, daarna onregelmatig), die in 2016 met 1 paar aanwezig was in de wilgenstruwelen langs het Zuiderdiep. Blauwborst (11) en Bosrietzanger (14) bereikten hun maximale aantallen in de jaren negentig, maar daarna volgde een afname.

Veel **bosvogels** zijn in de loop der jaren in aantal toegenomen. Voorbeelden zijn Grote Bonte Specht (7), Gekraagde Roodstaart (8), Tjiftjaf (28), Zwartkop (15) en Pimpelmees (10). Daarnaast vestigden zich diverse nieuwe soorten in het gebied, zoals Havik (sinds 2001), Buizerd (1991), Boomkruiper (1991) en Vink (2002, mogelijk al eerder). De toename van bosvogels in het rietgors (in 1987 ontbrak deze soortgroep hier nog vrijwel geheel) en de griend (beëindiging griendcultuur) is vooral een gevolg van het verder uitgroeien van de (wilgen)struiken en bomen. Daarnaast heeft ook de landelijke toename bij de meeste van deze soorten een rol gespeeld.

Door de grote variatie aan habitats behoort het Groot Koninkrijkcomplex tot de rijkste broedvogelgebieden van het Oude Maasgebied. Het aantal broedvogelsoorten is in de afgelopen halve eeuw duidelijk toegenomen, van 59 en 61-63 in resp. de jaren zeventig en tachtig van de vorige eeuw tot 72-73 in 2010-2017. Toch zijn er een aantal soorten, die in deze periode als regelmatige broedvogel zijn verdwenen: Zomertaling, Torenvalk, Patrijs, Zomertortel, Ransuil, Veldleeuwerik, Spreeuw en Ringmus. Het betreft hier allemaal soorten, die in dezelfde periode ook in Nederland als broedvogel sterk in aantal zijn verminderd (netwerk ecologische monitoring SOVON, CBS). Daarentegen konden 22 soorten als nieuwe, regelmatig voorkomende broedvogel worden genoteerd. Het gaat hier vooral om soorten die ook landelijk in de lift zitten (bijv. Grauwe Gans, IJsvogel, Roodborsttapuit) of die geprofiteerd hebben van het (verder) uitgroeien van struiken en bomen in het gebied (bijv. Boomkruiper en Vink).

Literatuur

- Boele A., van Bruggen J., Hustings F., Koffijberg K., Vergeer J-W. & van der Meij T. 2017.** Broedvogels in Nederland in 2015. SOVON-rapport 2017/04. SOVON Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen
- Van Dijk A.J. & Boele A. 2011.** Handleiding SOVON Broedvogelonderzoek. SOVON vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.
- van Kleunen A., Foppen R. & van Turnhout C. 2017.** Basisrapport voor de Rode Lijst Vogels 2016 volgens Nederlandse en IUCN-criteria. SOVON-rapport 2017/34. SOVON Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.
- Mesker C. & R.C.W. Strucker 1987.** Ontwikkeling van de broedvogelstand in het Groot Koninkrijkcomplex. Rapport, Vereniging tot Behoud van Natuurmonumenten.
- Preesman L.C. 1971.** Dag vogels van het Krabbegors! Het Vogeljaar 19: 565.
- Preesman L.C. 1977.** Twee laatste grasgorzen langs de Oude Maas bedreigd! De Lepelaar 48: 5-7.
- Preesman L.C. 1978.** Oostelijke Oude Maas nog steeds in aftakeling. Natuur en Milieu 78 (10): 8-11.
- Strucker R.C.W. 1996.** Vogels van de zoetwatergetijderivier de Oude Maas. 368 pp. Rapport, Maasdam.
- Weijden H.G. van der 1978.** De natuurwetenschappelijke en landschappelijke waarden van de polder Groot Koninkrijk te 's Gravendeel. Rapport, Staatsbosbeheer Consulentenschap Natuurbehoud Zuid-Holland.

Tabel 1. Een overzicht van de aantallen broedvogels (per deelgebied en totaal) in het Groot Koninkrijkcomplex in 2016-2017.

Soort	Grasgors	Rietgors	Griend	Totaal
Fuut	-	4	-	4
Roerdomp	-	1	-	1
Knobbelzwaan	1	-	-	1
Grauwe Gans	6	93	20	119
Canadese Gans	24	1	-	25
Nijlgans	7	4	2	13
Bergeend	2	-	1	3
Krakeend	7	9	1	17
Wilde Eend	34	19	3	56
Slobeend	7	1	-	8
Kuifeend	10	2	-	12
Bruine Kiekendief	-	1	-	1
Havik	-	-	1	1
Buizerd	-	-	2	2
Fazant	-	1	-	1
Waterhoen	3	1	-	4
Meerkoet	48	7	2	57
Scholekster	3	-	-	3
Kievit	35	-	-	35
Grutto	24	-	-	24
Tureluur	9	-	-	9
Holenduif	5	-	-	5
Houtduif	2	2	2	6
Koekoek	-	3	-	3
Bosuil	-	1	-	1
IJsvogel	-	1	1	2
Grote Bonte Specht	-	3	4	7
Boerenwaluw	1	-	-	1
Graspieper	12	-	-	12
Gele Kwikstaart	2	-	-	2
Witte Kwikstaart	2	-	-	2
Winterkoning	4	21	19	44
Heggemus	1	5	-	6
Roodborst	1	1	3	5
Nachtegaal	-	1	-	1
Blauwborst	-	11	-	11
Gekraagde Roodstaart	1	1	6	8
Roodborsttapuit	2	-	-	2
Merel	4	9	4	17
Zanglijster	-	3	2	5
Cetti's zanger	-	15	-	15
Snor	-	1	-	1
Rietzanger	15	23	-	38
Bosrietzanger	-	14	-	14
Kleine Karekiet	8	25	-	33
Grote Karekiet	-	1	-	1
Grasmus	-	2	-	2

Soort	Grasgors	Rietgors	Griend	Totaal
Tuinfluits	-	10	2	12
Zwartkop	3	6	6	15
Tjiftjaf	3	13	12	28
Fitis	1	12	2	15
Baardmees	-	2	-	2
Staartmees	1	3	-	4
Matkop	-	1	2	3
Pimpelmees	2	6	2	10
Koolmees	5	6	10	21
Boomkruiper	3	3	4	10
Gaai	-	2	1	3
Ekster	1	-	-	1
Zwarte Kraai	1	3	2	6
Vink	2	2	4	8
Groenling	2	4	-	6
Putter	2	1	2	5
Kneu	3	1	-	4
Rietgors	3	22	-	25
Totaal	312	384	122	818

Voor weidevogels, zoals deze Tureluur, is Groot Koninkrijk het belangrijkste broedgebied langs de Oude Maas.

Resultaten inventarisatie broedende roofvogels 2017

Martin Mollet

Over de gehele linie genomen was 2017 een topjaar voor de Hoeksche Waardse roofvogels met veel broedpogingen die ook nog eens veel jongen opleverden.

Bijvoorbeeld: 2,3 jong per geslaagd buizerdnest is in de Hoeksche Waard ongekend hoog. Het zelfde geldt voor de torenvalk: 4,4 is ook nog nooit eerder gehaald.....

Al met al een zeer productief jaar !

Het aantal buizerd territoria schommelt de laatste paar jaren rond de 60 maar wat dit jaar opvalt is dat er veel broedsels slaagden en dat die broedsels ook veel jongen op leverden. Ook dit jaar werden de jongen weer geringd met kleurringen, dus mocht u zo'n blauwe ring aflezen: dan horen wij het graag !

Kleurringen aflezen is niet altijd even eenvoudig en vereist vaak enig geduld !

Een minder leuke buizerd ervaring hadden we in Ridderkerk-Rijsoord: daar werd een buizerdvrouw dood op het nest gevonden. Naast haar zaten 2 jongen van net iets meer dan 3 weken oud, gezond maar 25% te licht in gewicht. Ze zaten dan ook al paar dagen zonder eten. De jongen zijn naar de opvang gegaan en daar op gegroeid tot full-size, maar onervaren, jonge buizerds. De beste optie, bijplaatsen bij een ander nest, ging niet omdat alle nesten in gelijke leeftijdsklasse al 3 jongen hadden. Elk voordeel (het goede buizerdjaar) heeft z'n nadeel.

De 2 jongen zijn later samen losgelaten dmv van een zogenaamde soft-release. Daarbij vliegen ze vrij rond maar worden ze nog enige tijd bijgevoerd. (Later meer hierover in een apart artikel). Na röntgenfoto en sectie aan de oudervogel bleek dat ze niet geschoten was maar wel zeer verdacht voor vergiftiging. Opsporing technisch is hier aan helaas weinig te doen.

Het vierde slechtvalkpaar van de Hoeksche Waard dat vorig jaar opdook is helaas niet meer gezien. Het oostelijke paar heeft eindelijk besloten om de nestkast te gaan gebruiken die in 2011 voor het vorige paar in dit territorium door Tennenet is geplaatst. Dit leverde 2 uitgevlogen jongen op. Het westelijke paar die in 2012 al direct voor de nestkast koos bracht ook 2 jongen groot. Het koppel van de Haringvlietbrug leverde 3 jongen op.

Bij bruine kiekendief, sperwer en boomvalk zijn de aantallen te klein om goed te kunnen vergelijken: een toevallig territorium meer erbij maakt dan soms al 100% verschil.

Ook dit jaar werd er een bruine kiekendief in een landbouw gewas (gerst) gemeld en wel door de oogstende boer. Gelukkig ging het goed: de jongen waren al fiks groot en zijn opzij gezet, zodat ze niet in de oogst verdwenen.....

De havik is stabiel qua reproductie, wat dit jaar vooral opvalt is de voornamelijk toevallige vondst van 3 nieuwe territoria, waarvan er één mislukte. Bij de 2 andere nieuwe havik territoria vlogen wel jongen uit.

De torenvalken hadden een recordjaar, sinds we tellen (2001) hebben we nog nooit zoveel succesvolle nesten en zoveel jongen gehad. Een torenvalkpaar besloot zelfs maar boven een schuurdeur te gaan zitten, een kapot ruitje verschaftte toegang tot die plek. Uit eindelijk bleek dat de jongen eigenlijk alleen op een vrij hangend zeil te wonen, waardoor ze nogal eens naar beneden vielen en terug moesten worden gezet. Gelukkig werden er nog 2 jongen gezond groot. Na het broedseizoen is het kapotte raam dicht gemaakt en is er natuurlijk een torenvalkkast opgehangen.

Gulle gevers !

Het hierboven beschreven broedgeval van de torenvalk geeft aan dat nestkasten geen overbodige luxe zijn: de Werkgroep Roofvogels Hoeksche Waard bouwt en plaatst ze graag, maar dat kan niet zonder de benodigde materialen.

WJV onderhoudsbedrijf in Maasdam (www.wjvonderhoud.nl) doneerde trespa voor 8 torenvalkkasten en de firma Dynniq stelt oude lantaarnpalen (uit de Hoeksche Waard) te beschikking.

De cijfers voor 2017

Van niet alle nesten is precies bekend of ze zijn geslaagd of mislukt. Daardoor is het mogelijk dat er bijvoorbeeld 10 broedpogingen zijn met 5 geslaagde en 2 mislukte pogingen. Van de overige 3 broedpogingen is dus niet (met zekerheid) bekend hoe het is afgelopen.

Oost 2017 (2016 tussen haakjes)	Actieve Territoria	Succesvolle Paren	Mislukt	Aantal Jongen	Gem. Aantal Jongen
Buizerd	60 (56)	50 (39)	6 (10)	98 (56)	2,3 (1,6)
Havik	12 (9)	8 (8)	1 (0)	16 (16)	2,0 (2,0)
Sperwer	5 (4)	3 (2)	1 (2)	9 (6)	3,0 (3,0)
Bruine kiekendief	4 (2)	4 (1)	0 (0)	14 (4)	3,5 (4,0)
Boomvalk	4 (1)	2 (1)	0 (0)	4 (3)	2,0 (-)
Torenvalk	25 (24)	24 (19)	1 (4)	106 (76)	4,4 (3,4)
Slechtvalk	2 (2)	2 (1)	0 (0)	5 (2)	2,5 (-)
Totaal	112 (98)	93 (71)	9 (16)	252 (153)	

West 2017 (2016 tussen haakjes)	Actieve Territoria	Succesvolle Paren	Mislukt	Aantal Jongen	Gem. Aantal Jongen
Buizerd	17 (20)	14 (11)	2 (9)	18 (9)	1,3 (1,1)
Havik	2 (3)	1 (1)	0 (1)	1 (1)	1 (-)
Sperwer	4 (6)	1 (2)	0 (2)	1 (5)	1 (2,5)
Bruine kiekendief	- (1)	- (-)	- (-)	- (-)	- (-)
Boomvalk	2 (-)	1 (-)	- (-)	2 (-)	2 (-)
Torenvalk	3 (3)	3 (3)	0 (0)	13 (7)	4,3 (2,3)
Slechtvalk	1 (2)	1 (2)	0 (0)	2 (2)	2 (1)
Totaal	29 (35)	21 (19)	2 (12)	37 (24)	

Jaarlijks gaan de onderzoeksresultaten in de vorm van zgn. nestkaarten naar de WRN en SOVON. Dit jaar stonden er op die nestkaarten ruim 1100 waarnemingen en daarvoor wil ik de volgende personen weer hartelijk bedanken:

Ad Groeneveld, Dick van Houwelingen, Els Marijs, Frank van Gessele, Guido Lafeber, Henno MacDaniel (Tennet), Jaap Schelling, Janus Verkerk, Joost van Wingerden, Marco Coenradi, Marco Lodder, Mariken Ketelaar, Michel Hitzerd, Niels Godijn, Remco Zielstra, Ronald in 't Veld, Sander Elzerman, Sjoerd Reinstra, Theo Leijdens, Wilson Westdijk, de vogelopvang "Vogelklas Karel Schot" en de terreineigenaren.

Spreeuw wint van Torenvalk

Marco Lodder

Omdat we als uilenwerkgroep veel in het veld zijn maak je regelmatig dan ook bijzondere dingen mee en zien we af en toe eens bijzondere vogel soorten.

Zoals Zwarte roodstaart met jongen in boeren schuren. Een Slechtvalk op een kluit in het land. Laatst nog opvliegende Patrijzen tijdens het hangen van een steenuilenkast en natuurlijk de uilen zelf.

Ook in de kasten gebeurd er van alles buiten de uilen om zoals Spreeuw, Ringmus, Koolmees en pimpelmees broedend in steenuilen kasten, maar wat we afgelopen 30 oktober mee maakten was wel een hele aparte ervaring.

Joop, Ruud, Stefan en ikzelf waren een grote ronde aan het maken om steenuilen kasten te plaatsen en om kerk- en steenuilen kasten schoon te maken.

Om de lunch te nuttigen had Joop geopperd de middelste parkeerplaats van de APL te nemen op de hoop misschien nog de Zeearend tegen te komen of andere bijzondere vogels maar door de korte maar hevige bui die er over ons heen kwam was het redelijk rustig. Er zat wel een mooie groep spreeuwen tussen de Schotse hooglanders op de grond.

Toen we zo goed als klaar waren met onze boterhammen zag Joop ineens in zijn ooghoek iets gebeuren en toen hij goed keek zag hij een vleugel van een spreeuw wapperen deze bleek geslagen te zijn door een Sperwer (dachten we).

Ik pakte mijn camera om te kijken of ik er een mooie plaat van kon schieten maar zag ze beide net van de rand af vallen precies op het punt waar de Oeverzwaluwen in de zomer gebroed hebben.

Ik ben er door de hekken naar toe gelopen en heb de waterlijn op gezocht om te kijken waar ze geland waren maar kon ze in eerste instantie niet vinden tot ik een hoop kabaal zag in het water zo'n 20 meter uit de kant.

Blijkbaar was de aanval mislukt en was de Spreeuw op de rug van de rover terecht gekomen en in het water beland.

Ik ben er naar toe gerend om wat foto's te schieten van het spektakel en kwam er achter dat het een torenvalk mannetje was in plaats van een Sperwer.

Het was echt een gevecht van leven of dood en de Spreeuw was aan de winnende hand.

Al pikkend richting de ogen van de Torenvalk en met zijn snavel de kop onder water duwend leek het er op dat de torenvalk dit gevecht niet ging redden.

Al gillend probeerde de torenvalk met de spreeuw op zijn rug richting de kant te peddelen en dat lukte aardig. De hele route was de spreeuw gefocust op het verzuipen van de valk.

Eenmaal bij de kant aangekomen pakte de Spreeuw zijn kans en nam de benen en liet de Valk als een verzopen kat achter.

Op dat moment heb ik de Valk uit het water gehaald en in de zon op een paatje neer gezet op de hoop dat hij een beetje zou drogen.

Je hoorde dat zijn longen vol zaten met water en al bibberend kwam hij beetje voor beetje bij.

Ik had de dierenambulance gebeld om hem naar Karelschot te brengen omdat we ons zorgen maakte maar zij hadden een spoedmelding en konden niet langs komen.

We besloten hem uit het zicht in de zon (die inmiddels was gaan schijnen) en uit de wind te zetten om hem aan te laten sterken en toen ik hem daarvoor oppakte was hij al weer een stuk feller.

Na 2 uur zijn we nog even gaan kijken of hij er nog zat maar was hij gelukkig vertrokken en had het voor zowel de Spreeuw als de Torenvalk die dag goed uitgepakt.

Ik denk wel dat hij zich nog wel tweemaal bedenkt voor dat hij weer een Spreeuw te lijf gaat.

Huiszwaluwen Hoeksche Waard 2017

Joke Boerlage

Inleiding

In 2017 is de Hoeksche Waard voor het 31^e jaar gebiedsdekkend op broedende huiszwaluwen geïventariseerd en we kunnen 2017 bijschrijven bij de betere jaren!

De Huiszwaluwentelling wordt volgens de handleiding LSB kolonievogels/zeldzame soorten van SOVON uitgevoerd. Dit houdt in dat er tussen de datumgrenzen van 15 juli en 15 augustus minimaal eenmaal bewoonde huiszwaluwnesten worden geteld. Door deze gestructureerde aanpak kunnen we de ontwikkeling van de huiszwaluw in de Hoeksche Waard goed volgen.

Alle tellers worden weer van harte bedankt voor hun inzet! We hopen in 2018 weer op jullie medewerking te kunnen rekenen.

In dit verslag van 2017 worden de resultaten van de huiszwaluwtellingen en de oeverzwaluwtellingen besproken, komt het Natuurhuis aan bod, wordt de ontwikkeling van de daarbij behorende huiszwaluwkolonie in beeld gebracht en wordt ingegaan op het Jaar van de Huiszwaluw.

Nesten

In 2017 zijn er in totaal 1321 bewoonde nesten verdeeld over 35 kolonies in 16 atlasblokken geteld. In vergelijking met 2016 is dat een vooruitgang van 126 nesten. In vergelijking met 2016 lieten van de 35 kolonies 13 kolonies een achteruitgang zien, 3 kolonies bleven gelijk, 18 kolonies lieten een vooruitgang zien en van 1 kolonie zijn de resultaten nog niet binnen. Zie voor de resultaten van alle kolonies de *bijlage A* met het kolonie-overzicht van Sovon.

Het resultaat van 2017 is positief beïnvloed door de binnengekomen meldingen van bewoonde huiszwaluwnesten als reactie op het artikel over de huiszwaluwen in “Het Kompas”. Positieve bijkomstigheid was dat in de omgeving van de gemelde nesten door de tellers vaak nog meer huiszwaluwnesten werden ontdekt.

Kijkend naar de grootte van de kolonies zien we de volgende verdeling over de 35 kolonies:

De TOP 5 van 2017

1. Strijensas: 124 nesten (wel een achteruitgang van 12 nesten)
2. Numansdorp: 100 nesten (een vooruitgang van 36 nesten!)
3. Hoogezandse Haven: 97 nesten (een achteruitgang van 8 nesten)
4. Schuring oost: 93 nesten (een achteruitgang van 7 nesten)
5. Schuring west: 74 nesten (een achteruitgang van 2 nesten)

<i>grootte kolonies</i>	<i>aantal kolonies</i>
< 10 bewoonde nesten	8
10-25 bewoonde nesten	6
26-50 bewoonde nesten	9
51-99 bewoonde nesten	11
≥ 100	1

De kolonies van de TOP 5 zijn alle in het zuiden van de Hoeksche Waard te vinden.

Positieve ontwikkelingen van 2017

Kompas

Begin juli heeft in het Kompas in een artikel over de huiszwaluwen een oproep gestaan om nesten van huiszwaluwen te melden. Hierop kwamen enthousiaste reacties van “eigenaren” van huiszwaluwnesten binnen. Soms waren de gemelde adressen al bekend, maar er waren ook aardig wat nieuwe adressen bij. Tijdens de telrondjes werden in de omgeving van de nieuw aangemelde adressen ook vaak bewoonde huiszwaluwnesten aan “buurhuizen” ontdekt. Door het succes van het artikel in Het Kompas in 2017 is afgesproken om in het vervolg jaarlijks eind juni of begin juli in de rubriek van het HWL een artikel over huiszwaluwen in het Kompas te verzorgen.

Natuurhuis

In het verslag van vorig jaar stond beschreven hoe de huiszwaluwenkolonie aan de Hogezaandse Haven door sloop van het woonhuis bedreigd werd. Het pand valt binnen de grenzen van het windenergieproject in de Hogezaandse Polder en zou daarom eigenlijk gesloopt moeten worden. Dick van Houwelingen, Gerard Ouweeneel, leden van de werkgroep Milieu en Planologie hebben met Aqua Terra Nova en de provincie Zuid-Holland een bijzondere oplossing gevonden om deze grote huiszwaluwenkolonie te behouden. Het huis wordt op een aangepaste wijze gespaard en Numansdorp krijgt het eerste natuurhuis van Nederland. Dit gebeurt door het oude huis vandalismebestendig te maken en om te vormen tot een uniek natuurhuis! Uit krantenartikelen blijkt dat ook de gemeente Cromstrijen het tot stand komen van het natuurhuis ten volle ondersteunt.

Het Natuurhuis behoudt de huiszwaluwenkolonie en wordt ook geschikt gemaakt om vleermuizen en uilen onderdak te bieden.

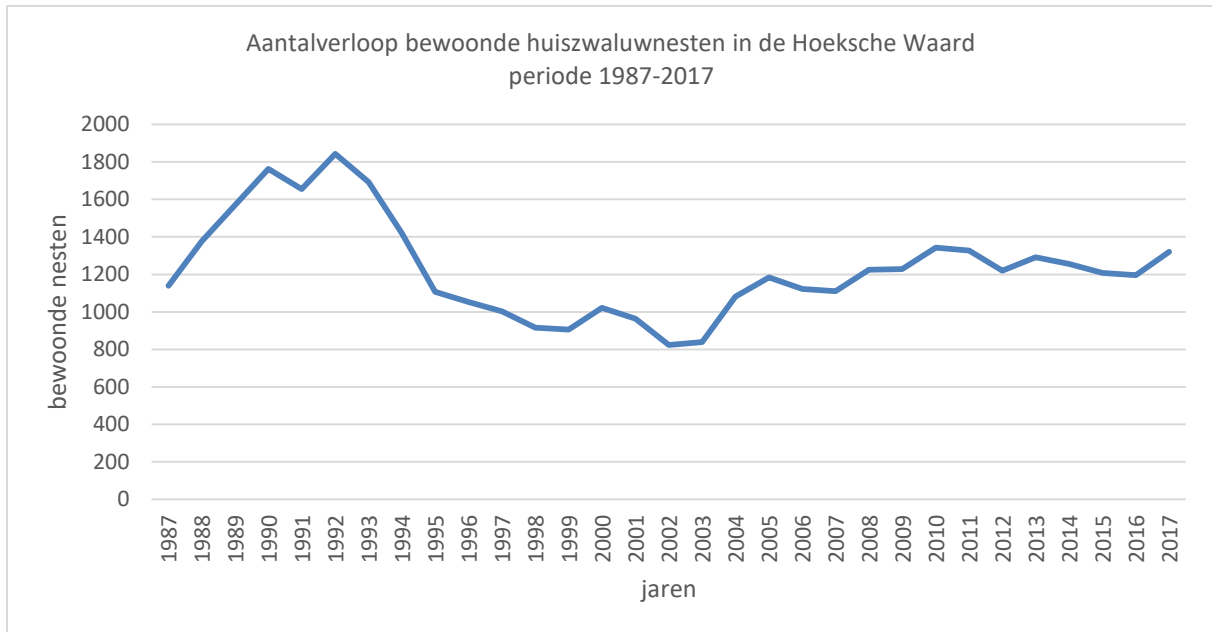
We zullen de ontwikkeling van de huiszwaluwenkolonie aan het Natuurhuis de komende jaren natuurlijk heel intensief volgen.

jaar	aantal	jaar	aantal	jaar	aantal
1992	1843	2014	1255	2004	1081
1990	1762	2009	1228	1996	1053
1993	1692	2008	1225	2000	1021
1991	1655	2012	1220	1997	1003
1989	1570	2015	1207	2001	964
1994	1420	2016	1195	1998	915
1988	1376	2005	1183	1999	906
2010	1343	1987	1139	2003	839
2011	1328	2006	1123	2002	823
2017	1321	2007	1110		
2013	1292	1995	1107		

Overzicht ontwikkeling huiszwaluwen in de Hoeksche Waard

In de tabel zijn de resultaten van de tellingen van 1987 – 2017 van hoog naar laag geordend. Het totaal van 2017 is in de eerste rij terug te vinden!

De volgende lijngrafiek geeft de ontwikkeling van de huiszwaluw in de Hoeksche Waard weer over een periode van 31 jaar. Na een dieptepunt rondom de eeuwwisseling is de huiszwaluw weer opgekrabbeld.

Huiszwaluwen blijven ons verrassen. Enkele voorbeelden:

- Jaren achtereen wordt er op een adres van de adressenlijst geen bewoond nest meer gevonden en opeens zit er weer een bewoond nest, terwijl in de omgeving verder geen ander huiszwaluwennest te bekennen is.
- Een kleine kolonie elders in de Hoeksche Waard is jaren geleden op inactief gesteld, omdat er al jaren geen nesten meer zaten en opeens zitten er weer een paar nesten.

Het bovenstaande leert ons dat het controleren van de oude adressen een nuttige zaak blijft.

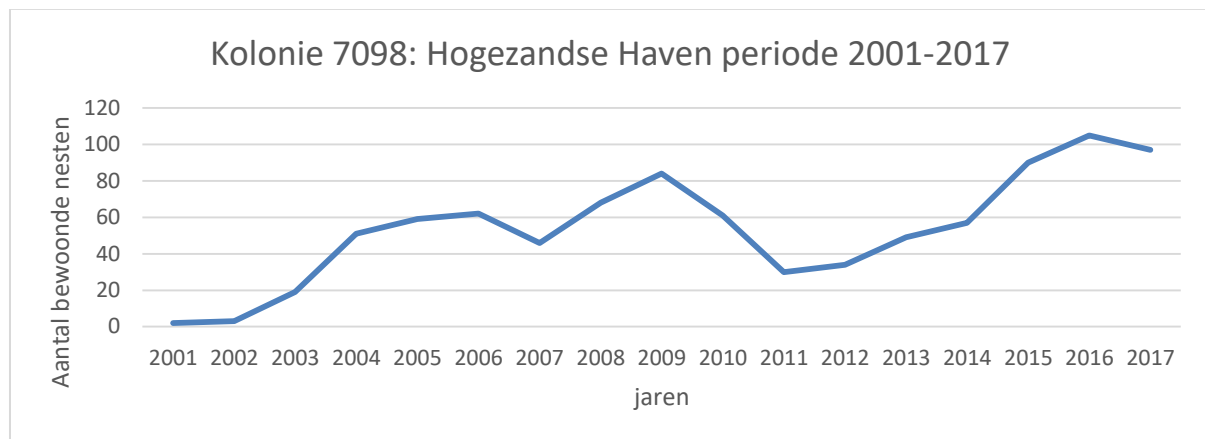

Ter voorbereiding van het Jaar van de Huiszwaluw kwam van Sovon de vraag om de huiszwaluwkolonies nauwkeuriger in te tekenen. Dat is gebeurd en er is meteen van de gelegenheid gebruik gemaakt om in overleg met de tellers sommige kolonies aan te passen. Door de jaren heen waren er wat onlogische adressenlijsten ontstaan. Verder was het bij de start van het Zwaluwproject logisch om dorpen in meerdere kolonies op te delen, maar intussen is het door de achteruitgang van het aantal bewoonde nesten vaak meer voor de hand liggend om die hele kleine kolonies samen te voegen tot een kolonie en de adressenlijsten aan te passen.

Kolonie 7098: Hogezaandse Haven

Deze keer ligt met het oog op de toekomst van het eerder beschreven Natuurhuis de focus op de ontwikkeling van de huiszwaluwkolonie aan de Hogezaandse Haven. De kolonie startte in 2001 bescheiden met 2 nesten. In 2003 vond er een mooie groei plaats naar 19 nesten en vanaf 2004 t/m 2010 bestond de kolonie met wisselende aantallen uit zo'n 50 tot 70 nesten met in 2009 een topjaar van 84 bewoonde huiszwaluwnesten. In 2011 en 2012 was er een terugloop naar ca 30 nesten. Vanaf 2013 herstelde de kolonie zich en vanaf 2015 groeide de kolonie uit naar rondom de 100 nesten! Van 2012 t/m 2016 waren de nesten van de kolonie over 2 adressen verdeeld, maar in 2017 zaten alle nesten van de kolonie weer alleen aan de woning, die omgebouwd gaat worden tot het Natuurhuis.

In een lijngrafiek ziet de ontwikkeling van de kolonie er als volgt uit:

2018 het Jaar van de Huiszwaluw

Dit jaar wordt een speciaal huiszwaluwenjaar. Sovon en Vogelbescherming hebben het jaar 2018 uitgeroepen tot Jaar van de Huiszwaluw.

Sinds 1970 namen de aantallen huiszwaluwen met ongeveer 80 % af. Na de eeuwwisseling neemt het aantal broedparen weer toe. Wat bepaalt het succes van nestelende huiszwaluwen? De oorzaken voor zowel de historische afname als de recente toename in ons land zijn niet geheel duidelijk. Over het nestsucces en hoe dit wordt beïnvloed door kenmerken van de nestplaats en omgeving is in Nederland weinig bekend. Die informatie is cruciaal om Huiszwaluwen te helpen. Zo is één van de hypothesen dat het aantal tweede legfels afhangt van het voedselaanbod in de omgeving. Door elke week naar enkele nesten in een kolonie te kijken, kun je als waarnemer waardevolle gegevens verzamelen.

Dit jaar wordt een grote landelijke neststudie georganiseerd met vrijwilligers. De belangrijkste vragen: Wat is het nestsucces en hoe verschilt het tussen regio's?

Onderzoek

- Beïnvloeden nestplaats en omgeving (voedsel) dit succes?
- Hoe zit het met het aandeel tweede legsels?
- Wat ligt ten grondslag aan de recente toename en hoe kunnen we die verder stimuleren?

Heb je interesse om mee te doen of weet je anderen die mee zouden willen doen? Meld je dan bij Sovon aan via een mail naar huiszwaluw@sovon.nl. Geef je deelname aan het nestonderzoek en een kopie van de resultaten van je nestonderzoek ook even bij het huiszwaluwproject van de Hoeksche Waard door via een cc naar huiszwaluwen.hwl@gmail.com.

Niet iedereen zal tijd hebben om wekelijks een klein uurtje aan een nestonderzoek te besteden. Voor de Hoeksche Waard gaan we het Jaar van de Huiszwaluw gebruiken als start voor een klein en laagdrempelig onderzoek dat we de komende jaren willen volhouden. We doen een oproep aan de eigenaren van huiszwaluwnesten om de aankomstdatum, vertrekdatum, bijzonderheden en 2^e nesten door te geven.

Bescherming

Naast de landelijke neststudie vindt er ook een charmeoffensief plaats door kennis te delen en te vertellen over het plezier van een kolonie aan huis of schuur. Het is de bedoeling om door voorlichting en tips te geven het verwijderen van nesten tegen te gaan. Daarnaast is er aandacht voor het ontbreken van voldoende modder voor nestbouw op sommige plekken en wordt de aanleg van modderpoeltjes in het buitengebied gestimuleerd. Het belangrijkste: laten we zorgen dat het Nederlandse landschap weer gaat zoemen van de insecten, zodat huiszwaluwen voldoende voedsel kunnen vinden.

Bij Sovon zijn stickers en flyers aan te vragen die tijdens het telrondje aan de eigenaren van nesten gegeven kunnen worden. Onze eigen Huiszwaluwnieuwsbrief voor de eigenaren van nesten wordt qua inhoud afgestemd op de materialen van Sovon en de Vogelbescherming.

Tellen

Jaarlijks worden landelijk de nesten van ruim 1700 kolonies geteld, een prachtige inspanning. In de Hoeksche Waard gaan we in 2018 voor het 32^e jaar de bewoonde nesten van de huiszwaluwen tellen en zien we uit naar een huiszwaluwrijk 2018!

Jaarverslag Uilenwerkgroep 2017

Ruud Polderman

Het jaar 2017 was voor de Uilenwerkgroep een topjaar!

De inzet van de leden van de Uilenwerkgroep lijkt te lonen met het plaatsen van nestgelegenheden, vooral voor kerkuilen. Natuurlijk spelen ook andere factoren een rol, zoals de weersomstandigheden en het voedselaanbod. Het aantal bezette kerkuilenkasten is met 32 broedparen ook een record.

Hoewel de ringers Adrie van der Heiden en Martin Mollet zo nodig voor ons klaar staan, is het een voordeel dat onze coördinator Marco Lodder in 2017, na een examen, zelf zijn ringersvergunning heeft gekregen.

In 2017 zijn totaal 251 bezoeken afgelegd om kasten op te hangen, te controleren, schoon te maken en uilen te ringen. Daarnaast zijn nog 80 locaties bezocht om van de openbare weg het geluid van de steenuil af te spelen, om te achterhalen waar steenuilen zitten, of nog steeds zitten.

Hieronder een overzicht.

Kerkuilen

Totaal hangen er in de Hoeksche Waard nu 101 kerkuilenkasten op 98 locaties.

Omdat een aantal kerkuilen twee keer hebben gebroed is het aantal broedsels uitgekomen op 43.

Uit die broedsels zijn 150 kerkuilen geboren, waarvan er 116 konden worden geringd.

Vermeldenswaard is een terugmelding van een kerkuil, geboren in 2013 aan de Oudendijk in Strijen, die tot broeden is gekomen met 3 jongen in Sint Martens-Bodegem, in de buurt van Brussel. Jammer genoeg zijn er ook terugmeldingen van 19 dode kerkuilen, waarvan twee in een schuur na gebruik van rattengif. Het betrof een uil uit Tinte en een uil uit Velthuizen bij Arnhem. Zonde!

Foto rechts: man of vrouw?

Stenuilen

In de Hoeksche Waard zijn 187 steenuilenkasten geplaatst op 169 locaties.

Stenuilen broeden maar een keer en in 2017 zijn 25 broedsels ontdekt met totaal 58 jongen, waarvan er 21 geringd zijn. Deels is dat een heel voorzichtige schatting omdat steenuilen ook nog al eens tussen een dakbeschot, onder een daklijst of in een knotwilg tot broeden komen en dan is niet altijd het precieze aantal jongen bekend.

Er zijn slechts 4 terugmeldingen van dode steenuilen, maar dode steenuilen worden veelal niet gevonden, dus vermoedelijk zijn dat er meer.

Ransuilen

Ransuilen broeden in bestaande oude nesten van bijvoorbeeld kraaien. Dichte coniferen hebben een voorkeur, zeker in de winter als de bomen kaal zijn, maar coniferen een prima roestplaats zijn.

Daarom is het lastig het precieze aantal broedsels te monitoren, laat staan het aantal jongen.

Het aantal broedsels wordt geschat op minimaal 14 en een stuk of 6 roestplaatsen. Vermoedelijk zijn deze aantallen hoger, maar ontbreekt het aan menskracht deze soort goed te monitoren.

Uit Vogelopvang Karel Schot zijn 2 ransuilen uitgezet in de Peerdegaerd in Strijen, waar een roestplaats is.

Bosuilen

Voor de bosuilen, de meeste in de noordrand van de Hoeksche Waard, zijn inmiddels 5 kasten opgehangen, maar enkele uilen broeden in een holte van een boom of knotwilg. In 2017 zijn zeker 4 broedgevallen geconstateerd.

In juli zijn 3 aangesterkte jonge bosuilen van de Vogelopvang Karel Schot uitgezet in een grote holle wilg in het linker tunnelbos. Later zijn nog 2 bosuilen uit Karel Schot uitgezet in de noordrand, in bosuilenkasten.

Velduil

In december is in het Oude Land van Strijen een velduil uitgezet, die door Vogelklas Karel Schot weer was opgelapt. Niet bekend is of deze uil lang is blijven plakken.

Op ons verzoek heeft Martin Mollet een site gemaakt, vergelijkbaar met de site voor de roofvogels.

Deze site zal naar verwachting in maart 2018 in gebruik worden genomen. Dit geeft ons de mogelijkheid de spreiding van de kasten veel beter op elkaar af te stemmen. Tevens kunnen dan de leden van de Uilenwerkgroep zelf gegevens van bezoeken invoeren.

Ook locaties van de ransuilen kunnen dan beter gemonitord worden om te voorkomen dat belangrijke locaties worden omgezaagd.

We zijn wel een beetje bang dat 2018 een dip gaat opleveren, als de hoge muizenstand niet meer gehaald wordt.

T-shirt

Gerard Ouweneel

Al jaren ga ik tenminste tweemaal per week sporten. Niet omdat ik zo sportief ben, maar op aanraden van mijn Maasdamse fysiotherapeut. Om dreigende malheur aan een knie tegen te gaan adviseerde hij destijds sportschoolbezoek. Met die knie ging het op de duur toch mis. Toen echter hadden de visites aan het fitnesscentrum zich metterwoon in mijn systeem gevestigd. Die uren fitnesssen gingen overigens wel ten koste van vogelrondjes op de Ambachtsheerlijkheid Cromstrijen, het Oude Land van Strijen of de APL. Excuses voor deze onbeduidende aanzet. Maar u moest er even doorheen om in te voelen hoe een nieuwjaarshanddruk leidde tot een gesprekje over Roodhalsganzen.

Het in de periferie van „s Gravendeel gelegen fitnesscentrum is nogal eens in het nieuws. Aanvankelijk konden fitnessers vanuit de grote, met allerlei Star Warsachtige apparaten gevulde sporthal uitkijken over Nieuw Bonaventura. Al zwoegend en transpirerend op zo'n loopband deed ik dat, zulks in de hoop dat de akkers toch nog leuke vogels in petto zouden hebben, als compensatie voor de door de weggevallen excursies gemiste soorten. Soms een Buizerd, eens een Blauwe Kiekendief en ook eenmaal een Beflijster waren het resultaat. Eén zomer slaagde ik erin om, vanaf de loopband, in een belendend bosje een sperwerhuishouden te lokaliseren. Uit de rond de sportschool staande populieren klonk vaak de lachroep van een Groene Specht. Geleidelijk aan werd ik mij ervan bewust dat het spechtengeschater voor tenminste tweeërlei uitleg vatbaar was....!

Maar al bij al waren de waarnemingen toch te karig om aan een „loopbandvogellijst“ te beginnen. Trouwens, al jaren houd ik geen enkele lijst (meer) bij. Wél mijn dagboeken! De medesporters staren bijna per definitie gefascineerd naar het loopband-dashboard. Daarop geven allerlei ondoorgrondelijke digitale metertjes de geleverde lichaamsprestaties aan. Ik deed dat dus niet maar keek naar buiten.

Na opnieuw in het nieuws te zijn geweest had op een ochtend het sportschoolmanagement alle inmiddels vertrouwd geraakte apparaten plaats laten maken voor andere. Het duurde even eer ik met dit Star Wars II instrumentarium overweg kon. En, een tweede nieuwigheid, na die wisseling had men de nieuwe apparaten zodanig geplaatst dat de gebruikers nog alleen het zaalgebeuren konden overzien. Dat panorama ervoer ik als minder boeiend, temeer omdat ik toen vanaf nabij ingeschertpt ging krijgen hoezeer mijn prestaties achterbleven bij die van vele van de sportcollega's. Bij hen bevonden en bevinden zich ook dames, hetgeen de pil visueel wat vergulde. Omdat deze verhaaltjes worden geacht te gaan over vogels en, een beetje, over vogelaars zal ik niet ingaan op details. Op eentje na. Hier is-ie.

Bij die categorie collega's bevond zich een dame waarvan ik meende te merken dat ze zich bewust was dat bij haar voortschrijden door de sporthal menig blik haar volgde. Enfin, u begrijpt wat ik bedoel. Mijn contacten met haar beperkten zich tot een hoofdknik of een korte groet. Tot kort na nieuwjaar 2018. Toen we beiden wisselden van zo'n Star Wars II toestel passeerden we elkaar. Ik stak een hand uit vergezeld van de nieuwjaarswens. Die retourneerde ze waarbij ze, met de vraag „wat is dat“, tegelijkertijd naar de afbeelding op mijn T-shirt wees. Die ochtend had ik mijzelf uitgedost met een shirt met de afbeelding van een Roodhalsgans, een kledingstuk dat ik een paar jaar geleden kocht in Elista, de hoofdstad van Kalmukkië, waar een conferentie was van de GSG, de Goose Specilist Group. Op deze bijeenkomst kwamen de Roodhalsganzen veel aan bod, zowel tijdens de conferenties als gedurende de excursies. Degenen die mijn geschriften een beetje volgen kunnen weten dat Roodhalsganzen wat bij mij losmaken. Dus dat T-shirt kocht ik toen. Op Nieuwjaarsdag hadden zoon Hajo en ik langs de Molenweg in het Oude Land van Strijen naar een fraai adult exemplaar zitten kijken, zodat een zielknijper ongetwijfeld een verband zou leggen tussen die Oude Land Roodhalsgans en mijn T-shirtkeuze.

Ik vertelde de dame over Roodhalsganzen en over dat fraaie exemplaar in het Oude Land. „Waar is dat“, vroeg ze. Dat ze dat niet wist viel me een beetje tegen, zij het dat ik niet uitsluit dat ik ten aanzien van de Hoeksche Waardse geografie eenzijdig ben gericht op plekken waar vogels te vinden zijn. Dus geduldig zette ik uiteen waar het Oude land van Strijen ligt. Toen vroeg ze: „zit-ie daar in zijn eentje?“ Ik legde uit dat haar suggestie correct was maar dat hij wel tussen andere ganzensoorten zat. Dat antwoord schoot kennelijk tekort. Ze wees priemend richting het tafereel op mijn borstkas met de

kanttekening dat op die afbeelding een heel troepje Roodhalsganzen te zien was. Dat viel niet te ontkennen. De ontwerper van het tafereel had op de achtergrond wat vliegende exemplaren gezet, vogels die zich boven een Siberisch landschap verplaatsten.

Ik wilde best mijn roodhalsgansbetoog voortzetten, maar meende te bespeuren dat ze het zo genoeg vond. Even later zat ieder van ons in een ruimtevoertuig. Niettemin rangschikte ik het gesprek bij de positieve openingen van 2018. En ik heb ook nog T-shirts met een afbeelding van een Reuzenalbatros en van een Apenarend in de kast liggen. Dus wie weet wordt vervolgd.

Roodhalsganzen in het Oudeland van Strijen – Arie den Tuinder

Lui

Martin Mollet

Ik zal het maar gelijk bekennen: ook ik ben wel eens bij roofvogelshows wezen kijken. Soms hoorde ik dan de vraag van uit het publiek: *“Is dat nou niet zelig, zo heel de dag in een hok zitten ?”*

En dan antwoordde de valkenier (eigenlijk: roofvogelshow-exploitant) met volle overtuiging altijd wel iets van:

“Nee hoor, roofvogels zijn eigenlijk heel LUI: als ze hun maaltijd gevangen hebben, dan doen ze de hele dag eigenlijk niets meer. Dus het is eigenlijk niet anders dan in de vrij natuur”.

En dat geeft eigenlijk precies aan hoeveel zulke "valkeniers" **weten** over roofvogels, maar hoe weinig ze van roofvogels **begrijpen**.

LUI is namelijk een waardeoordeel uit de menselijke beleving, wat moet een roofvogel dan **nog meer doen om niet LUI** te worden gevonden ?

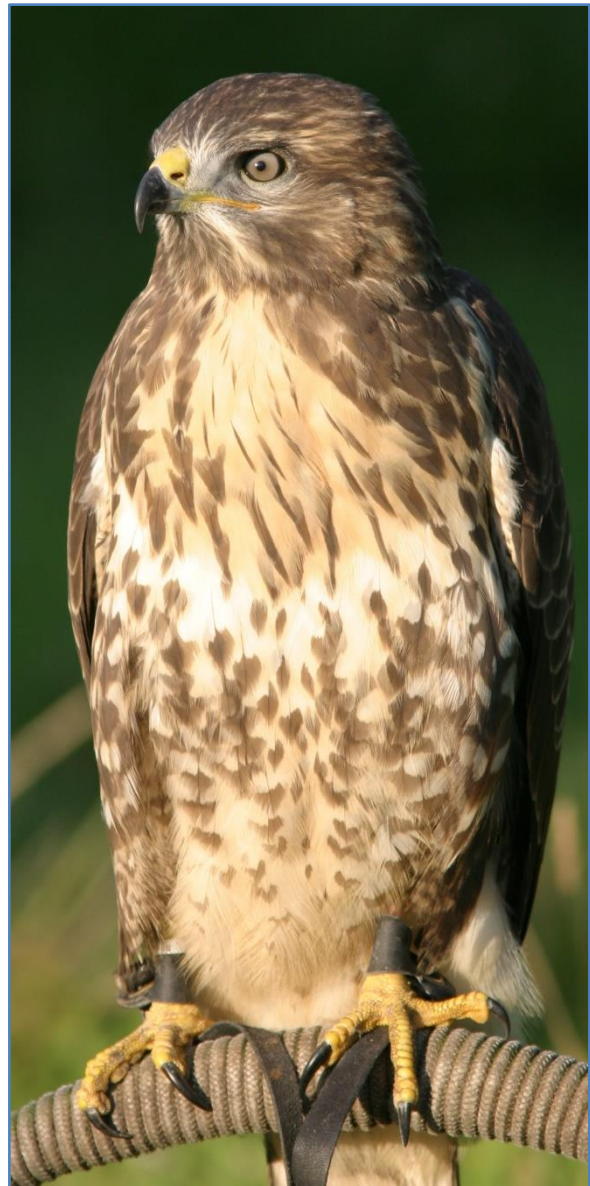
Hij of zij vliegt uit, leert voor zichzelf zorgen, moet een eigen territorium vinden en dat verdedigen, een partner opscharrelen, een nest bouwen, indringers en concurrenten verjagen, jongen groot brengen, keer-op-keer talloze (vaak door mensen veroorzaakte) gevaren overleven en al die tijd voor zijn eigen maaltje zorgen, zónder supermarkt of McDonalds.

Moeten ze voor de verkoop gaan jagen, zoals mensen zouden doen.
Moeten ze hun facebook bij gaan werken ?
Belastingaangifte doen ?
Heen-en-weer vliegen voor de (roofvogel)show ?

Heb geen medelijden met roofvogels in het wild, met hun ruige strijd om het bestaan (meer dan 2/3 van de jongen haalt zijn eerste verjaardag niet): maar noem ze zeker niet **LUI** als je ze aan een touwtje aan een sprenkel bindt en de rest van de dag in een hok stopt.

Het is ongelofelijk wat mensen met dieren durven te doen onder het mom van educatie, maar eigen lijk gaat het alleen om geld verdienen. Orca's, die soms tot letterlijk honderden kilometers per dag zwerven, in een aquarium stoppen. Of leeuwen kweken in Afrika voor zogenaamde Canned-hunting (de meest **verachtelijke** sport die ooit door mensen is verzonnen, google maar eens!) en die schietleeuwen mag je dan als welpje aaien en mee op de foto. Wel betaald natuurlijk en dan werk je er dus aan mee.

Exploitatie van dieren, **werk er niet aan mee** en **betaal er niet aan mee**:
bezoek geen shows, ga niet op de foto met een tijger, een leeuwenwelp, een roofvogel of uil!

Schaarse en zeldzame vogels in de Hoeksche Waard in 2017

Hans Westerlaken

Eenden en Ganzen

Het hoogste aantal **Dwergganzen**, 41, dat op 1/1 geteld werd, zou niet meer overtroffen worden tot de laatste dag van hun verblijf ,13/3. Een kleinere groep vogels van op zijn hoogst 32 exemplaren, vertoonde zich van 6/10 weer op de bekende plek in het Oudeland van Strijen. Zover bekend was er slechts 1 jong exemplaar en van de uitgezette populatie bleven er 24 individuen in Noord-Duitsland steken. Men moet vrezen, dat als de populatieaanwas niet snel inzet, deze soort voor West-Europa wellicht verloren gaat.

Pleisterende **Kleine Rietganzen** bevonden zich op 25/1 in het Oudeland, op 5/4 op Tiengemetten , 2 werden door Belgen gemeld in het Oudeland op 17/12 en 1 exemplaar zat langs de Schuringsdijk op 23/12. Overvliegend werden deze gemeld uit de Buttervlietpolder op 17/10 en 4 en 5 /11. Het hoogste aantal betrof 45 exemplaren.

Van de **Roodhalsgans** werden er maximaal 2 tegelijk gezien in het Oudeland van Strijen / de St.Anthoniepolder gezien tussen 1/1 en 21/3. Vanaf 28/10 was weer een exemplaar aanwezig in het Oudeland en kwamen er van 18/12 tot 30/12 meldingen van de Korendijkse Slikken.

Met slechts meldingen van 8 exemplaren op Tiengemetten op 26/1 en 1 exemplaar op 16/9 in het Oudeland was de **Rotgans** de zeldzaamste gans als men de **Sneeuwgans** van de St. Anthoniepolder, die het laatst op 10 april werd gezien, niet serieus neemt.

Krooneenden van niet-dubieuze afkomst werden alleen op Tiengemetten gezien tussen 13/5 en 16/10; het lijkt daarbij om slechts 3 exemplaren te gaan.

De enige melding van een **Topper** kwam van Tiengemetten op 30/3. Op 16/1 werd een mannetje **Grote Zee-eend** en een vrouwtje **IJseend** vanaf een boot bij de Nieuwendijk gezien. Op 18/12 was de enige waarneming van een vrouwtje **Zwarte Zee-eend** bij de Korendijksche Slikken.

Hoenders

Roepende **Kwartels** werden vooral rond Oud- en Nieuw-Beijerland en bij Strijen gemeld. Het totaal aantal oversteeg de 10 zeker niet

Reigers, Ooievaars en Ibissen

Waren **Koereigers** voorheen een echte zeldzaamheid, met 378 meldingen en een hoogste totaal aantal van 7 , een langdurig verblijf van 1 of meerdere exemplaren vanaf

16/7 in het Oudeland en met enkele vogels ook aanwezig in de APL-polder in september en in Nieuwendijk in oktober, is de soort die status voorlopig wel kwijtgeraakt.

Bijna alle **Zwarte Ooievaars** werden tussen 22/7 en 27/8 slechts overvliegend gezien met 3 als maximum over de APL-polder op 6/8. Een pleisterende groep van 8 exemplaren bij de Oosterse Bekade Gorzen op 15/8 waren, helaas. kortstondig ter plaats. Op 30/5 werd een **Zwarte Ibis** gezien en gefotografeerd op Tiengemetten.

Roofvogels

Zeearenden werden maar liefst 335 keer gemeld, met de Trektelpost Zuidpunt Hoeksche Waard, Tiengemetten en de KS als belangrijkste leveranciers. Een paar bouwde een nest op Tiengemetten, maar broedde niet. Wellicht gaat dit hier of elders aan de zuidrand van Hoeksche Waard op korte termijn wel plaats vinden.

Van de 51 meldingen van de **Visarend** waren er vrijwel geen buiten de bekende plaatsen als de APL-polder, de Buttervlietpolder en Tiengemetten. In het voorjaar werden slechts 4 vogels gemeld. Vanaf 27/6 tot 1/10 volgde de rest, wat in het normale beeld past.

Voor een relaas van de waarneming van een **Dwergarend** op 10/6 kan ik doorverwijzen naar de In Vogelvlucht van oktober 2017.

De **Zwarte Wouw** voldeed met 5 exemplaren aan het normale gemiddelde. De **Rode Wouw** vertoonde een zelfde beeld met ook 5 exemplaren Van de **Wespendief** werden 8 verschillende meldingen gedaan. Slechts twee vogels waren ter plekke.

Behoudens een melding op 15/5 op Tiengemeten en een gefotografeerd exemplaar boven Oud-Beijerland op 2/9, kwamen alle waarnemingen van **Grauwe Kiekendief** uit het Oudeland tussen 27/8 en 17/9. De vogel in het Oudeland was een eerste-jaars exemplaar, dat zich mooi liet zien .

Steppekiekendieven werden gemeld op 6/5, Polder De Oude Klem en in het Oudeland op 17/9. Laatstgenoemde werd ook gefotografeerd.

Met 169 meldingen van de **Blauwe Kiekendief**, voornamelijk van Tiengemeten, het Oudeland , de KS en de zuidkant van de Hoekse Waard lijkt het niveau van 2016 geëvenaard te worden. Het aantal meldingen tussen 2012 en 2016 lag verrassend genoeg lager, gemiddeld zo'n 30%.

2012	132
------	-----

2013	140
------	-----

2014	114
------	-----

2015	117
------	-----

2016	181
------	-----

2017	169
------	-----

(waarneming.nl)

Tussen 4/1 en 25/1 werd een **Ruigpootbuiser** gezien bij de Oosterse Bekade Gorzen en bij Mijnsheerenland. Wellicht was de vogel bij Mijnsheerenland dezelfde vogel. Behalve het duo in de winter van 2014/15 in het Oudeland , zijn waarnemingen vanaf 2005 in ieder geval al erg schaars .

Kraanvogels

Van 23/2 tot 1/3 werden alleen overvliegende **Kraanvogels** gezien . Een groep van 41 overnachtte in de Sint Anthonie-polder om al weer vroeg in de morgen van 4 maart te vertrekken. Alleen een groep van 65 in november 2014 overtrof dit aantal.

Of de Sneeuwgangs, die in 2017 nabij Maasdam werd gezien, wild is wordt getwijfeld – Han Benard

Rallen

Een **Porseleinhoen** bevond zich tussen 22/8 en 11/9 bij de ijsbaan van Strijensas.

Aalscholvers

De eerste gefotografeerde en op video vastgelegde **Grote Aalscholver** voor de Hoeksche Waard bevond zich langs de Oude Maas te Puttershoek op 18/9 .

Steltlopers

Een **Steltkluut** bevond zich vanaf januari tot eind april solo op Tiengemeten, maar kreeg gezelschap van nog een vogel tot 13/7. Vanaf 20/9 werd daar met tussenpozen tot 17/12 weer 1 exemplaar gemeld. Tot 4 Steltkluten werden in het Oudeland gemeld tussen 25/4 en 22/8. De vogels op 22/8 betroffen eerste-jaars vogels. Ook werden 2 stuks regelmatig in de APL-polder gezien tussen 16 en 28/4.

Twee **Morinelplevieren** bevonden zich op 13 en 14/5 op een akker naast de Leenheerengorzenpolder en 1 exemplaar op een akker aangrenzend aan de jachthaven van Nieuwendijk.

Bokjes zijn echte loopsoorten en getuige de slechts acht locaties waar ze waargenomen zijn, is de gemiddelde Hoeksewardsche vogelaar weinig bereid om potentiële gebieden af te struinen. De vondst van van 22 exemplaren bij Mijnsheerenland begin november was dan ook loon naar werken !

Uitgezonderd van een waarneming op Tiengemeten op 26-1, werden er slechts 2 meldingen gedaan van pleisterende **Rosse Grutto's** op de Oosterse Bekade Gorzen op 22/4 en Tiengemeten, 28/4. Dit aantal wijkt weinig af van andere jaren, zodat we kunnen stellen, dat dit terecht een rode soort is op de HWL-site.

Strandplevieren bevonden zich op 14/5 in de Leenheerengorzenpolder en op 6 en 8/6 op Tiengemeten. De **Steenloper** met slechts 5/6 exemplaren tussen 30/4 en 13/5 op Tiengemeten, de Oosterse Bekade Gorzen en de Leenheerengorzenpolder, is uit dezelfde categorie. Op 21/7 werd 1 vogel van Tiengemeten gemeld.

De **Kanoetstrandloper** heeft ook een dergelijke status. Ook weer 6 verschillende waarnemingen met de meeste tussen 4/4 en 9/5 bij de Oosterse Bekade Gorzen en Tiengemeten en 1 bij de Leenheerengorzenpolder op 28/8. De **Drieteenstrandloper** was nog zeldzamer met slechts 3 verschillende waarnemingen op de Oosterse Bekade en Hoogezandsche gorzen en de Leenheerengorzenpolder tussen 22/4 en 14/5. Een **Poelruiter** bezocht op 28 en 29/8 de APL-polder en dook op 2/9 voor de hut in Oudeland-Noord op.

Meldingen van **Krombekstrandlopers** waren zeer schaars met 7 waarnemingen van 13 individuen. In het voorjaar werden deze tussen 26 april en 9 mei gezien bij de Oosterse Bekade Gorzen, Tiengemeten en de Leenheerengorzenpolder het najaar begon op 30/7 , met nog een waarneming op 29/8 en een gehandicapt en bijzonder laat individu verblijf van 20/10 tot 4/11 in de Leenheerengorzenpolder.

De **Bonaparte's Strandloper** op de Leenheerengorzenpolder was de absolute knaller van het jaar wat steltlopers betreft. Naast een nieuwe soort voor de Hoeksche Waard, was het ook nog eens de eerste voor Zuid-Holland. De vogel werd ontdekt op 26/8 en bleef tot 29/8.

Hoewel de **Temminck's Strandloper** 32 maal gemeld werd, zou het gezien de data slechts betrekking kunnen hebben op 10 individuen of groepjes. Ook de piek tussen 5/5 en 21/5 in het voorjaar en tussen 17/7 en 24/8 in het najaar past prima in het trekbeeld. Wederom waren de Oosterse Bekade Gorzen, Tiengemeten en de Leenheerengorzenpolder hofleveranciers van deze soort. Een **Grauwe Franjepoot** verbleef op 30/8 op Tiengemeten.

Meeuwen en Sterns

Van de **Dwergmeeuw** kwamen tussen 25/3 en 28/10, twaalf verschillende waarnemingen binnen met als meest spectaculair aantal , 50 exemplaren in Polder De Mijl, s-Gravendeel op 23/4. Naast de melding van een adulte **Pontische Meeuw** bij 's-Gravendeel op 15/2, werden voorts adulte vogels gezien bij de Hoogezandsche Gorzen, Tiengemeten en de Leenheerengorzenpolder tussen 15/2 en 23/12. Bij de twee laatstgenoemde plaatsen vielen ook tussen 24/8 en 29/9 1^e-jaars vogels te zien. Tussen 16-1 en 16/7 kwamen 42 meldingen binnen van de **Geelpootmeeuw**. Het betrof bij 7 meldingen een niet-adulte vogel. Gezien de vele waarnemingen van Tiengemeten, zou het hier mogelijk slechts om niet meer dan tien verschillende vogels kunnen gaan.

Twee adulte **Reuzensterne**s bevonden zich, soms gezamenlijk, in de Leenheerengorzenpolder tussen 26 en 31/8. Een **Noordse Stern** werd op 25/4 gemeld uit de APL-polder.

Tussen 28/5 en 16/7 werden maximaal drie **Grote Sterns** gemeld in het gebied tussen de Hoogezandsche Gorzen en Tiengemeten. Een **Witwangstern** werd op 12/8 vanaf Tiengemeten gemeld. Slechts 7 verschillende meldingen van **Zwarte Sterns** kwamen tussen 10/4 en 8/5 binnen. Behoudens 1 melding uit de St. Anthoniepolder, werden alle vogels aan de zuidkant van de HW of Tiengemeten gezien. De laatste **Visdief** ooit, werd nog op 24/11 in de Tramhaven van Numansdorp gezien.

Duiven

Dat het met de **Zomertortel** treurig gesteld is , moge bekend zijn . Slechts twee waarnemingen waren er. Op 17/5 in de St. Anthoniepolder en op 27/5 op Tiengemeten .

Uilen

De enige **Velduil**, die in het voorjaar werd opgemerkt bevond zich op 2/4 op de Hoogezandsche Gorzen. Tussen 12/8 en 15/10 werden vogels opgemerkt in het Oudeland van Strijen, Polder Raepshille, de Strijense Polder en de Oost-Zomerlandsche Polder bij de Blaaksedijk. In totaal ging het over niet meer dan 7 exemplaren.

Spechten

Op 5/5 bevond zich een **Draaihals** op Tiengemeten. Tussen 26/1 en 22/10 werden **Kleine Bonte Spechten** gemeld. Vrijwel uitsluitend tussen Strijensas en de trektelpost, maar ook kwam een enkele melding uit de Buiten-Zomerlanden-West en het Geertruida-Agathacomplex.

Valken

De eerste-kalenderjaar **Roodpootvalk** in polder Nieuw-Bonaventura op 1/10 was een mooi vondst van Martin Mollet. **Smellekens** werden buiten het Oudeland van Strijen, Tiengemeten, de Korendijksche Slikken en de trektelpost weinig opgemerkt. Van de 79 meldingen waren er minimaal 30 dubbelmeldingen.

Klauwieren

De negen meldingen van de **Klapenster** kwamen tussen 5/2 en 6/4 van Tiengemeten tussen 19/10 en 11/11 van de Korendijksche Slikken en misschien dezelfde vogel werd op 23/12 van Tiengemeten gemeld. Een **Grauwe Klauwier** op 15/7 werd via via van Tiengemeten gemeld.

Kraaien

De vaste **Roeken** van Nieuw-Beijerland werden de gehele periode met een maximum van 8 exemplaren gemeld. Daarnaast vlogen er op 4/11 twee over de trektelpost. De inmiddels ook al landelijk zeldzame **Bonte Kraai** werd tussen 1 en 9/12 in Polder Klein Zuid-Beijerland te Klaaswaal waargenomen.

Buidelmezen

Buiten een waarneming op Tiengemeten op 22/6 waren de enige waarnemingen in de Leenheerenpolder. Na een waarneming van 1 exemplaar op 7/9, werden er op 17/9 aldaar 5 waargenomen.

Boszangers

Een gefotografeerde *Siberische Tijfjaf* bij Nieuwendijk, betekende het eerste goed gedocumenteerde geval van dit taxon voor de Hoeksche Waard. Op 9/1/2018 zou al snel de tweede volgen.

De enige *Fluiter* van het jaar zat op 22/4 in het Groot-Koninkrijk. Dat de bosjes bij de jachthaven van Nieuwendijk door goed te zoeken zeldzame zangertjes kan opleveren, bewees de vondst van een Bladkoning op 28/9; op 29/9 werd de vogel ook nog gezien. Een zeer fraaie *Pallas' Boszanger* stal de show in dezelfde bosjes op 3/11. Ook dit was een nieuwe soort voor de Hoekse Waard.

Graszangers

Tussen 9/5 en 25/9 bevonden zich 2 *Graszangers* op Tiengemeten.

Rietzangers

Tussen 20 en 27/5 bevond zich een *Grote Karekiet* in Polder Nieuw-Bonaventura. Tot minimaal 4/11 bevond zich een *Kleine Karekiet* bij de jachthaven van Nieuwendijk. Dit was de laatste ooit in de Hoeksche waard.

Vliegenvangers

Een zingende *Bonte Vliegenvanger* op De Hoogezandsche Gorzen van 30/4 tot en met 5/5 viel binnen de Sovon-normen om als broedterritorium aangemerkt te worden.

Kwikstaarten en Piepers

Overvliegende *Grote Piepers* waren er op in de Buttervlietpolder op 17/10 en op 19/10 over de Leenheergorzenpolder. *Duinpiepers* werden gemeld op 26/8 in Polder Raepshille (kort t.p.) en overvliegend in de APL-polder op 17/9 en Tiengemeten op 25/9. De enige melding van een *Roodkeelpieper* kwam van Tiengemeten op 3/5. Een *Oeverpieper* werd op 21/10 bij de Leenheergorzenpolder gezien en gehoord door meerdere waarnemers.

Vinken

De enige twee *Europese Kanarie's* vlogen op 15/10 over de trektelpost Zuidpunt Hoeksche Waard. Een *Frater* bevond zich in de Molenpolder, Goudswaard op 4 en 5 november. *Goudvinken* blijven schaars met slechts 8 waarnemingen van voornamelijk overvliegende vogels. De *Appelvink* vertoonde dit jaar een invasief karakter. Maar liefst 150 exemplaren passeerden de trektelpost Zuidpunt Hoekse Waard en nadat de invasie tot rust gekomen was, werden vogels in Oud-Beijerland, Heinenoord, Maasdam, Strijen en 's-Gravendeel opgemerkt.

Gorzen

Op 14/10 en 4/11 werd een overvliegend exemplaar van de *Geelgors* gezien en gehoord bij de trektelpost Zuidpunt Hoekse Waard. Op 19/10 werd een exemplaar in het Oudeland van Strijen gemeld. Een waarneming op 28/7 op Tiengemeten is uiterst curieus en bij een waarneming op 10/3 op de Hoogezandsche Gorzen leek de beschrijving andere soorten niet uit te sluiten.

Oeverzwaluwen Hoeksche Waard 2017

Joke Boerlage

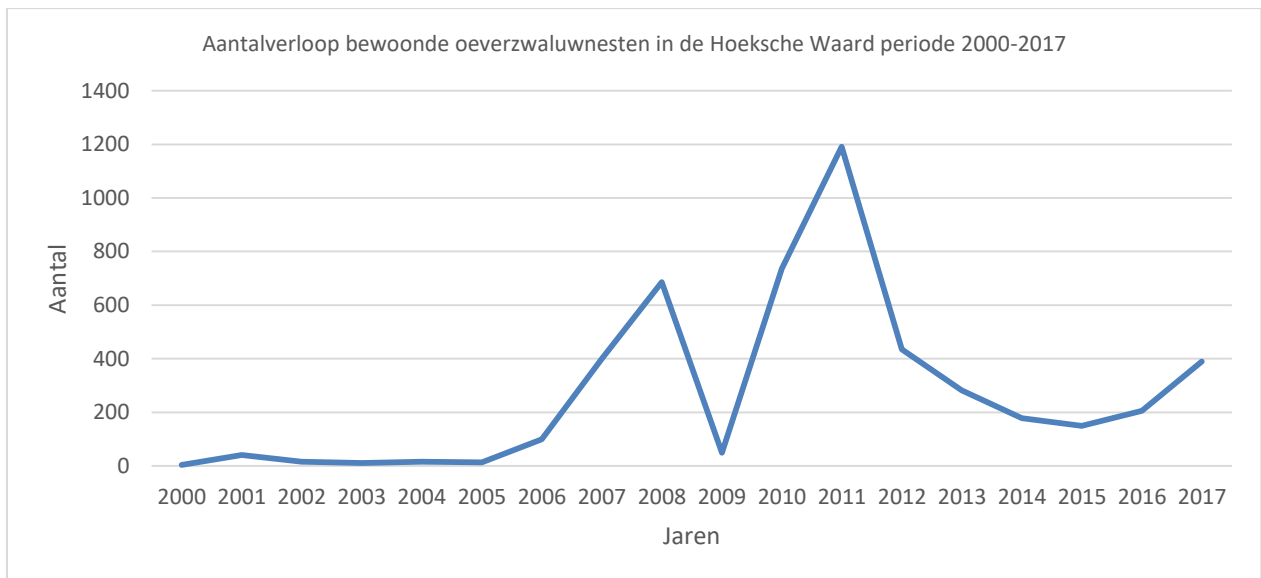
Totaal zijn er 390 bewoonde oeverzwaluwnesten in de Hoeksche Waard geteld. In vergelijking met 2016 laat het resultaat van 2017 een vooruitgang van 184 nesten zien. De 390 bewoonde nesten waren dit jaar verdeeld over 3 kolonies.

De kolonie bij de voormalige Suikerfabriek Puttershoek kwam na jaren van geen of enkele nesten dit jaar tot 118 nesten!

De wand in Plan Argusvlinder had na het succes van 2016 in 2017 helaas geen bewoonde nesten. In de Oosterse Bekade Gorzen waren er 206 bewoonde nesten en de kolonie van de Oeverlanden Esscheplaat kwam dit jaar slechts tot 66 bezette nesten.

Zie voor de resultaten van alle kolonies de **bijlage B** met het kolonie-overzicht van Sovon.

De volgende lijngrafiek geeft het aantalverloop vanaf 2000 van de oeverzwaluw in de Hoeksche Waard weer.

Bij vragen of opmerkingen n.a.v. dit verslag kunt u een mail sturen naar huiszwaluwen@gmail.com.

Delta-excursie 2018

Marianne van der Waal

Zaterdag 6 januari was het weer zover: tijd voor de traditionele delta-excursie.

Bij het NLC stond al een grote groep enthousiaste deelnemers te wachten toen Peter en ik daar arriveerden. Na het uitwisselen van de gebruikelijke nieuwjaarswensen konden we vertrekken in een colonne van 8(!) auto's.

Peter had een nieuwe route bedacht, maar Janus had ook degelijk voorwerk verricht. Hij was de dag ervoor naar de Philipsdam gereden om te kijken naar een paartje Zeearenden. Zij zouden bezig zijn met het verder uitbouwen van een kunstnest en dat zou vanaf de dam goed te zien zijn. Janus had inderdaad gesleep met takken naar het nest waargenomen dus er werd besloten dat de Philipsdam de eerste stop zou zijn.

Toen we daar aankwamen was het wel een minpuntje dat doorrijden tot dichtbij het nest niet was toegestaan. Dat resulteerde in wat licht gemopper, vooral toen na de (voor sommigen stevige) wandeling, wel het nest, maar helaas geen Zeearenden te zien waren. Gelukkig kwamen ze even later allebei aanvliegen en konden we alsnog genieten van alweer een Zeearenden paar in onze omgeving.

Daarna ging het richting plan Tureluur waar we een scala aan watervogels scoorden, maar het hoogtepunt was toch het enorme aantal Goudplevieren in de lucht. Zwermen van tienduizenden, misschien wel honderdduizend, verrasten ons met fantastische patronen.

Vogels kijken maakt hongerig en de Heerenkeet was dichtbij. Eten met uitzicht op de Oosterschelde: dan smaken de vissoep en de garnalenkroketjes nog beter.

Met volle maag ging het richting Brouwersdam. Door het aangename weer was het daar behoorlijk druk en naast de water- en zeevogels werden er ook veel bekende vogelaars uit de Hoeksche Waard gespot. Zo'n dag vliegt voorbij en we hoopten nog op een Velduil als afsluiter. Volgens Peter was daar kans op in de buurt van Oudorp. Helaas geen Velduil maar wel een Slechtvalk mooi in beeld. Daarmee kwam het aantal roofvogelsoorten op 8.

Het begon al te schemeren en het werd tijd om naar huis te gaan. De laatste auto's die vertrokken kregen nog een leuke uitsmijter. Zij hoorden op het laatste moment Baardmannetjes in het riet op het eiland Markenje. En een paar geluksvogels kregen ze ook in beeld.

Met een mooie score van 85 soorten waren we dik tevreden.
En voor de jaarlijsters: een goed begin is het halve werk!

Fotocollage Delta-excursie 2018 - Marianne van der Waal

Patrijzenstand 2015-2017

Martin Benard

Driemaal eerder werd er een reconstructie gemaakt van de patrijzenstand in de Hoeksche Waard. Dat betrof de winters en aansluitende lentes van 2003/2004, 2006/2007 en 2009/2010, waarvan verslag werd gedaan in de nummers 12, 18 en 24 van In Vogelvlucht. Voor de periode oktober 2015 tot en met broedseizoen 2016 werd opnieuw een oproep gedaan alle waarnemingen van Patrijzen te melden.

Winter 2015/2016

Ten opzichte van die eerdere periodes was het aantal meldingen in de winter van 2015/2016 dramatisch lager. Dat was in 2009/2010 ook al zo ten opzichte van de eerdere inventarisaties en dat was daarmee al direct een afspiegeling van wat er met de aantallen Patrijzen gebeurde. Zo ook nu. Sommige bekende plekken uit het verleden blijken nog steeds Patrijzen te herbergen, maar er vallen wel steeds meer gaten in de verspreiding. In een ruime cirkel om het Oudeland van Strijen zaten nog wat groepen, van het westelijk deel van de Hoekseweg tot oostelijk in polder Oud-Bonaventura. Sinds 2015 wordt de Patrijs als schaarse soort voor de Hoeksche Waard in het lichtrood aangemerkt op waarneming.nl, waardoor de groep van 8 exemplaren in de polder Oud-Bonaventura enigszins in trek kwam bij twitchers. Vrij grote groepen waren verder nog te vinden rond polder Nieuw-Piershil/Oosthoek (schatting circa 10) en in polder Moerkerken-west (9). Her en der zaten nog wat kleinere groepen van 3-4 exemplaren, zoals langs de Hallinxweg bij Numansdorp, de Eendragtspolder en Nieuw-Bonaventura. Het is een illusie te denken dat je alle Patrijzen gebiedsdekkend in beeld krijgt, maar meerdere meetmomenten geven veel inzicht en daarmee kan een schatting worden gemaakt. Daadwerkelijk in kaart gebracht zijn slechts rond de 50 stuks. Het aantal Patrijzen wordt in de winter van 2015/2016 op ongeveer 60-70 exemplaren geschat. Opnieuw een enorme teruggang. In de 2003/2004 was de schatting circa 200 en in 2009/2010 ongeveer 130 exemplaren. En voor de eeuwwisseling nog meer dan 300!

Broedseizoen 2016

In vervolg op de wintermeldingen zijn ook de paartjes Patrijzen in 2016 zoveel mogelijk in kaart gebracht. Enerzijds wordt daaruit duidelijk waar groepjes in de winter zijn gemist, zodat daar een inschatting van kan worden gemaakt, anderzijds, zo bleek uit de eerdere inventarisaties, worden er vrijwel altijd minder paartjes gevonden dan het winteraantal gedeeld door twee. Zo ook deze periode. De paartjes zijn ook ruimer verspreid dan de wintergroepen. Er konden ongeveer 20 paartjes in kaart worden gebracht, maar mede op basis van de wintergroepen wordt het broedbestand op minimaal 30-35 paar berekend. Dat mag met recht opnieuw kelderen van de reeds eerder gedecimeerde populatie (Avifauna „Vogels van de Hoeksche Waard“, eind jaren '90: circa 150 broedparen!) worden genoemd.

Winter / voorjaar 2016/2017

Hoewel er een jaar na hierboven besproken periode geen extra aandacht werd gevraagd voor de Patrijs, werden waarnemers toch „getriggerd“ hun waarnemingen op te voeren in waarneming.nl, gezien het lichtrode accent van iedere waarneming door de inmiddels ontstane schaarste. Duidelijk is dat de eerder genoemde gebieden zoals polder Nieuw-Piershil en wat verspreide waarnemingen rondom het Oudeland van Strijen „kerngebieden“ zijn. Eigenlijk een foutieve benaming gezien de inmiddels schamele aantallen. Ook de groep „Hallinxweg“ doet nog mee. Het voorjaar van 2017 geeft geen andere verspreiding dan die van de groepen in voorafgaande winter. De plaatsen waar een jaar eerder nog een enkele Patrijs werd gezien worden niet meer opgevoerd. Nogmaals benadrukt dat lang niet alle Patrijzen zich laten vinden op een dergelijk groot oppervlak als de gehele Hoeksche Waard. Maar er lijkt opnieuw een terugval te zijn naar circa 50-55 exemplaren, respectievelijk 25 broedparen.

Winter 2017/2018

Op basis van de waarnemingen van de laatste winter is er een opvallend verschil te zien met de voorafgaande winters: de groepen die nog over zijn, zijn gemiddeld behoorlijk wat groter geworden. De verspreiding lijkt niet te zijn toegenomen. Of er nog 10 groepen over zijn met meer dan vier exemplaren elk is maar de vraag. Waarnemingen beperken zich nog steeds rond eerder genoemde gebieden. Met name in polder Nieuw-Piershil zijn twee of drie groepen te vinden die bij elkaar

ongeveer 25 Patrijzen opleveren. Een aantal wat opvalt en ook vogelaars van buiten de Hoeksche Waard hier naartoe lokt. De groepen rond het Oudeland tellen circa 8 exemplaren en daarnaast zijn er nog enkele kleinere groepjes te vinden in de Hoeksche Waard. Blijkbaar hebben de nog aanwezige paartjes een goed broedseizoen 2017 achter de rug. Onder de juiste omstandigheden heeft de populatie nog wel enige veerkracht, zo lijkt het. Het aantal Patrijzen in de winter 2017/2018 zou rond de 60-70 exemplaren kunnen geweest zijn en daarmee op hetzelfde niveau als twee jaar eerder. Er is in het voorjaar 2017 veel extra aandacht voor de Patrijs door middel van een intensieve inventarisatie van de territoriale paartjes. Duidelijk is wel dat de polder Nieuw-Piershil hofleverancier gaat worden. We zijn zeer benieuwd naar de verdere uitkomsten van dit soortgerichte onderzoek. Met een dergelijke intensiteit is niet eerder geïnventariseerd, dus wellicht komen daar nog verrassingen uit naar voren.

Paarvorming

Er is in de eerdere artikelen al over geschreven, maar omdat dat bijna een decennium geleden was nogmaals het duidelijke tijdsfad waarin paarvorming plaatsvindt: in de eerste helft van februari. Na half februari zijn meer dan twee Patrijzen bij elkaar een uitzondering. Dit was in alle onderzochte jaren zo, ongeacht de weersomstandigheden. Het zal allang bekend zijn, maar het is een mooi voorbeeld hoe consequent de natuurwetten gelden: boeiend!

Werkgroep Patrijs van Zeeuws Landschap brengt gerstenat onder de naam 'Patrijske' op de markt.

Roofvogeltelling januari 2018

Janus Verkerk

Alweer voor de 34ste maal werden de winterroofvogels van de Hoeksche Waard en Tiengemeten geteld. De telperiode besloeg 2 week-ends en liep van 13 t/m 21 januari. De tellers bepalen zelf wanneer ze tellen in de aangegeven periode en in uitzonderlijke gevallen kan er worden afgeweken van de optimale periode.

Het winterbeeld week niet sterk af van dat van de laatste jaren. Strengere Nederlandse winters zijn tegenwoordig een uitzondering en ook de winter van 2017-2018 was er eentje van het zachte soort. Sneeuwbedekking was er slechts heel even en had zeker geen negatief effect op het bestand van onze winterroofvogels. Ruim na de telling eind februari kwam er nog een kleine vorstperiode maar zeker geen dramatische beelden van kwijnende vogels.

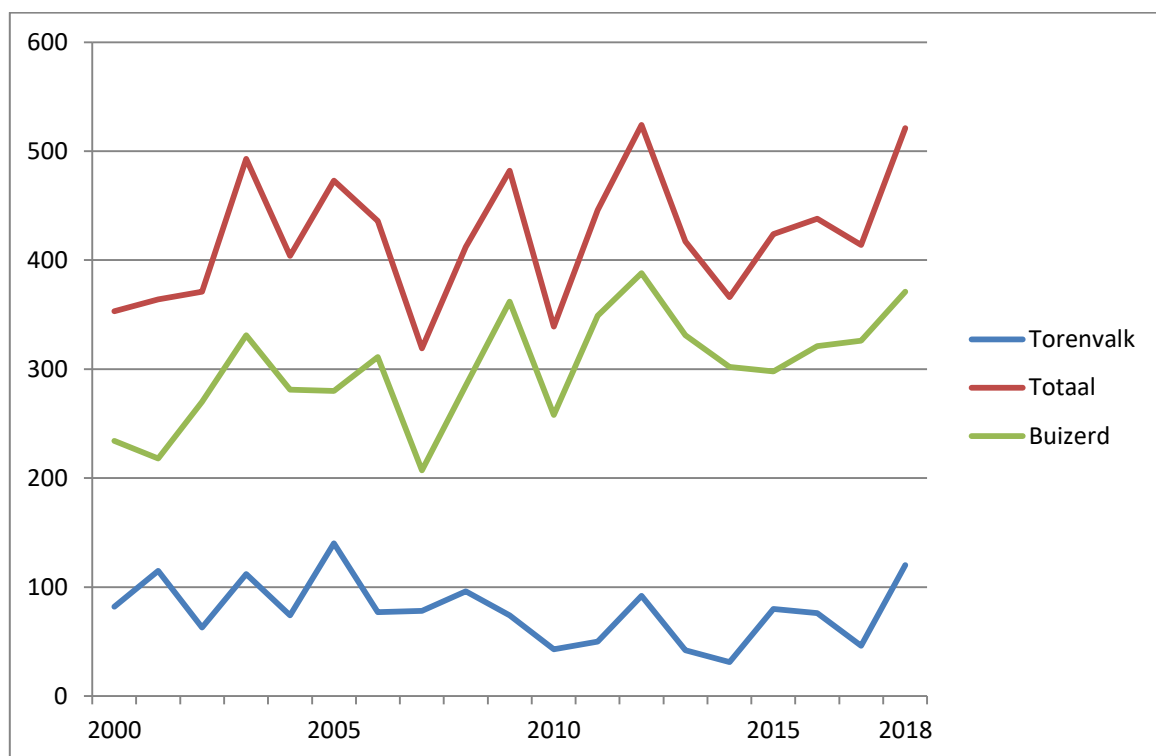
De vogelwerkgroep kan gelukkig rekenen op een vast bestand aan tellers die al jaren “hun” atlasblok voor eigen rekening nemen. De tellers kennen hun gebied. Natuurlijk heeft niet iedere teller evenveel ervaring maar de meeste blokken worden door twee of meerdere tellers gedaan en veel zal er niet over het hoofd worden gezien.

De uitkomst van de telling was deze keer bijna spectaculair. Voor de tweede maal in de geschiedenis kwam het eindtotaal boven de 500 getelde roofvogels. Het was de tweede hoogste telling in de geschiedenis van de Hoeksche Waard n.l. 521 getelde roofvogels tegenover 524 in 2012. Tellen we voor beide jaren Tiengemeten mee dan was het de beste telling ooit met respectievelijk 547 tegenover 544 in 2012. Debet hieraan was zeker het grote aantal (120) getelde *Torenvalken* (foto Han Benard)

en zeker het aantal dat in het Oudeland van Strijen verbleef. Ruim 1/4 van alle getelde Torenvalken werd gezien in het Oudeland. Door een optimale veldmuizenstand viel al eerder het hoge aantal Kerkuilen en het hoge aantal jongen hier op. Zo brachten in twee naburige boerderijen beide paartjes Kerkuilen 7 jongen gelijktijdig groot. De tellers van blok 43-28, met daarin een flink gedeelte Oudeland hadden de primeur van 84 getelde roofvogels in één atlasblok, een absoluut record. Ook in het topjaar 2012 (92) werden veel Torenvalken geteld.

Maar ook het aantal getelde Buizerds (371) was in 2018 een “bijna” record. Vrijwel alle blokken scoorden gelijkmatig hoog al viel zeker het hoge aantal in de blokken 35-57 (23 in een half blokje) en 43-15 (52) op. Hoewel meer divers in hun prooi keuze profiteren Buizerds zeker ook mee van het hoge aantal muizen afgelopen winter.

Tabel 1: Aantallen getelde Buizerds en Torenvalken sinds het jaar 2000

Sperwers zijn natuurlijk in de gehele Hoeksche Waard te vinden en toch valt het vaak niet mee er meer dan eentje in de telling te scoren. Ze worden zeker behoorlijk onderteld, iets dat zeker ook voor de Havik zal gelden. Toch zijn de uitkomsten iedere jaar weer verrassend gelijkmatig. De Sperwer eindigt al jaren zo tussen de 10 en de 15 en de Havik zo tussen de 5 en 10, kleine uitzonderingen daargelaten. De indruk is niet dat er grote wijzigingen in het winterbestand zijn.

Dat laatste geldt zeker niet voor de Blauwe kiekendief. In de begintijd van de roofvogeltelling werden altijd zo rond de 15 Blauwe kiekens gescand. Dat aantal zakte rond de eeuwwisseling naar gemiddeld 10. De laatste vijf jaar kwam het aantal niet meer aan de 5 getelde exemplaren. Deze telling werden slechts 2 Blauwe kiekens opgemerkt. De Korendijkse slikken is met afstand het beste gebied om er eentje te zien. Ook overwinterde op de Korendijk minimaal één Bruine kiek.

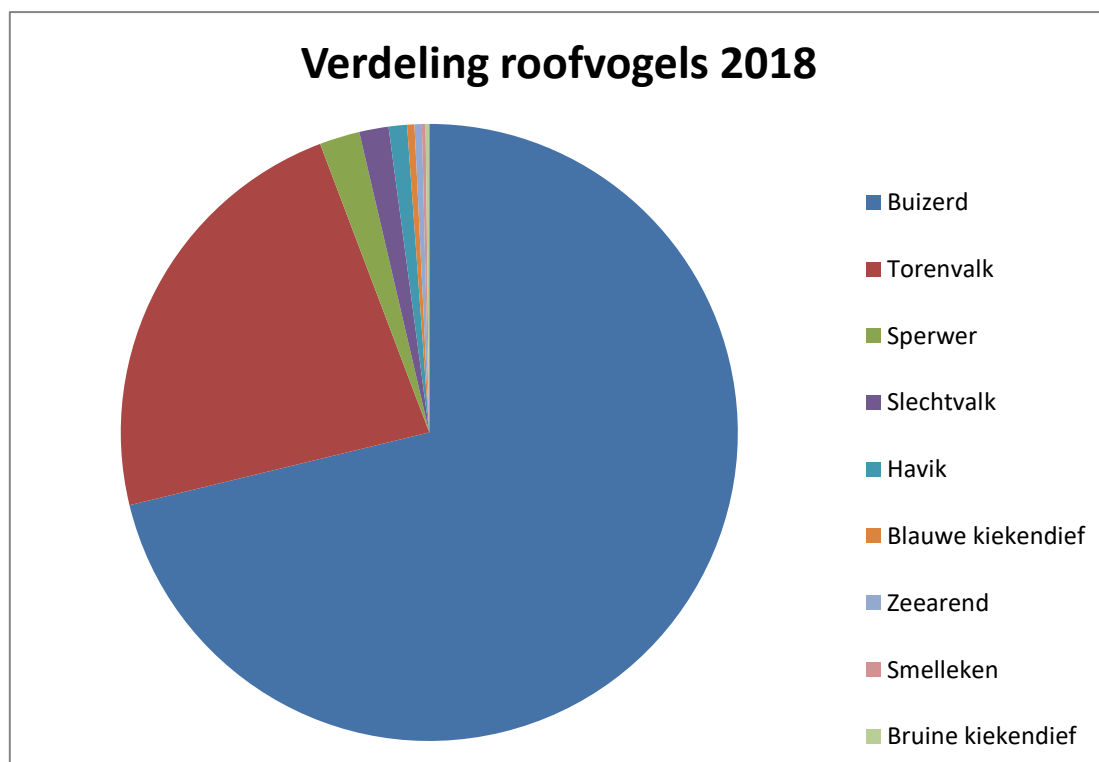
In tegenstelling tot Sperwer en Havik geven Slechtvalken zich veel gemakkelijker bloot. De uitkomsten van de tellingen laten een ongelooflijke regelmaat zien. Het totaal aantal van 8 past prachtig in het rijtje.

Ofschoon afgelopen winter op een aantal plekken Smellekens overwinterd hebben blijft het een lastig verhaal er eentje in de telling te scoren. Alleen in blok 43-15 werd een Smelleken opgemerkt. Ondanks extra inspanning in het Oudeland van Strijen, waar de soort nog het meest werd gemeld, werd er geen gezien in de telling.

Een opvallende roofvogel als de Zeearend is natuurlijk niet te missen. Ze duiken tegenwoordig overal op maar de topgebieden zijn natuurlijk het volledige Hollandsch diep/ Haringvliet gebied en de Spuimond. Maar ook in het Oudeland werden ze in de telweek regelmatig gezien, soms 2 tegelijk. Wanneer we alleen de echte telling als basis aanhouden dan gelden alleen de 2 gescoorde exemplaren van de Korendijkse slikken. Overigens is de Zeearend snel op weg om ons gebied als broedvogel te veroveren. Zo werd in 2017 aan de zuidrand van Tiengemeten een nest gebouwd. Van broeden kwam het (nog) niet. Op het moment van schrijven lijken de vogels hun nestactiviteiten te hebben verplaatst naar de Hellegatsplaten, helaas buiten ons werkgebied.

Met 7 getelde soorten roofvogels was Tiengemeten eigenlijk wel een van de betere gebieden. Niet in het minst omdat hier nog wel overwinterende Blauwe kiekendieven zijn te vinden. Een totaal van 3 getelde Blauwe- en 4 getelde Bruine kiekendieven mag zeker niet onvermeld blijven. Een totaal aantal van slechts 9 Buizerds valt hierbij zeker ook op maar past volledig in het beeld van eerdere telreeksen. Het landschap in vooralsnog meer een “kiekenlandschap”.

Een overzicht van de tellingen per atlasblok en het verloop van de aantallen roofvogels in de Hoeksche Waard door de jaren heen zijn terug te vinden in *bijlagen C en D*. Rest mij alle tellers te bedanken voor hun jaarlijkse bijdrage. Zonder hun was een telling als deze onmogelijk.

Tabel 2: Aandeel van de verschillende soorten roofvogels in het totaal

Broedende Slechtvalken in Zuid-Holland 2017

Martin Mollet

In 2017 zijn in Zuid-Holland en Westelijk Noord-Brabant **35 territoria** vastgesteld. Bij 4 territoria is niet gebroed of onbekend of er echt is gebroed. Van de resterende 31 broedsels zijn er **5 mislukt** en dus bleven er **26 succesvolle nesten** over.

Die 26 geslaagde nesten leverden **71 uitgevlogen jongen** op waarvan er 57 zijn geringd. Van die 57 jongen is het geslacht bepaald: 29 vrouwen (51%) en 28 mannen (49%).

Het **gemiddeld legbegin was 19 maart** en varieerde van 2 maart tot 13 april (n=22). Gemiddeld aantal uitgevlogen jongen per geslaagd nest is 2,7 tegenover 2,4 in 2016. De **gemiddelde legselgrootte is 3,3** (n=15).

Overall was 2017 dus een zeer geslaagd jaar voor de slechtvalken. Zoals in de overzichtstabel verderop is te zien, zijn eigenlijk alle getallen beter dan vorig jaar!

Ready to Rumble ?!

Dit jaar is in meerdere territoria de rust ruw verstoord: nieuwkomers gingen de strijd om het territorium aan ... en wonnen die strijd ook regelmatig. In Den Haag centrum (**Jacobuskerk**) werd het mannetje vervangen, bij de **Bethlehemkerk** werden gevechten gezien en is het vrouwtje van de vorige jaren dood gevonden. In Rotterdam **Waalhaven** is de vrouw verdreven en gewond aan de grond gevonden.

Bij de **Nehertoren** in Leidschendam werd het vorige vrouwtje verdreven door een jonge dame (uit Leiden 2015). En wie weet hoeveel er nog is voorgevallen waar we geen idee van hebben, b.v. omdat de wisseling niet is opgemerkt of de residente valken gewoon hebben gewonnen. Deze gevechten zijn dramatisch, maar horen bij het steeds 'volwassener' worden van de populatie. In **Alphen** zorgde een nieuwkomer ervoor dat het broedsel werd verlaten.

De klapper van het jaar !

is toch wel het koppel van de EON/Uniper centrale in **Leiden**: die brachten samen maar liefst 5 jongen groot. Voor zover bekend (bij de WSN) is dit het eerste geval in Nederland. Vijflegsels worden wel meer gezien maar tot nu toe waren daar dus nog nooit 5 jongen uit groot worden.

Hoeksche Waard

In het **oostelijke territorium** in de Hoeksche Waard heeft zo'n overname in 2015 al plaatsgevonden. Het is niet duidelijk of dat ook met zo veel geweld is gebeurd: het vorige paar verschoof elk jaar al meer richting Dordrecht. Vorig jaar bracht het nieuwe paar hun eerste 2 jongen groot in een kraaiennest in een hoogspanningsmast: dit jaar werd eindelijk de in 2011 (!) geplaatste nestkast in gebruik genomen.

Het **westelijke paar** bracht 2 jongen groot en het koppel van de **Haringvlietbrug** had 3 jongen.

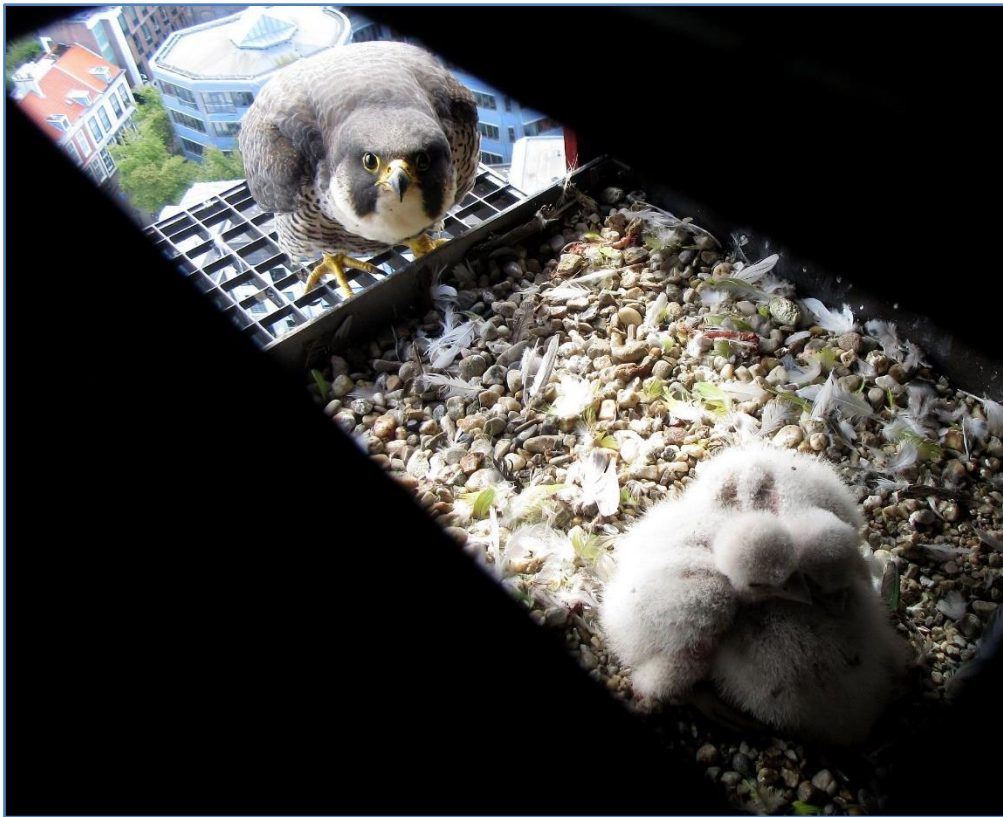
Nieuw in de lijst

Zoals altijd wat extra aandacht voor de nieuwkomers in de lijst. Daar is een leuke trend dat we steeds vaker nesten aantreffen in de meest onmogelijke (en onbereikbare plaatsen) bij grote loodsen zoals IHC in Krimpen, Bayards in Heiningen, Heerema in Zwijndrecht.

Bij **Bayards** broedden de valken in een u-bint van 20x40cm met niets eromheen: elk jaar vielen er dan ook jong(en) voortijdig uit het nest. Een aanliggend gemonteerd rooster zorgde er dit jaar voor dat de 2 jongen wat veiliger konden starten.

Bij **IHC Krimpen** zagen we 3 jongen omdat ze bij de vogelopvang terechtkwamen: ze zijn terug gezet op een rooster boven de nestlocatie.

Bij **Heerema** maar liefst 4 jongen (waarvan eentje in de opvang terecht kwam). Op het terrein van Heerema dacht een werknemer dat een collega een tik tegen z'n veiligheidshelm gaf maar het bleek een jonge slechtvalk te zijn die de helm wel een mooie zitplek vond om op te landen !

Jacobuskerk in Den Haag - Ma slechtvalk (kleurring X8) met 3 jongen

Al jaren goed voor veel verwachtingen, hoop en uiteindelijk elke keer teleurstelling: het **centrumpaar van Den Haag**. Omdat dat koppel de "Jacobuskerk" aan de Parkstraat als winterverblijfplaats had, hebben we in 2012 toestemming aan het kerkbestuur gevraagd of we een kast mochten plaatsen in de torenspits van deze prachtige kerk. Dat mocht en zo geschiedde, maar de valken peinsden er niet over om de kast te gebruiken en ging vastberaden door met het leggen van eieren op kaal beton of plat dak. Dit leverde de verwachtingen en de teleurstellingen op: dit soort legsels mislukken eigenlijk altijd. Pas dit jaar toen het mannetje verdreven is door een nieuw mannetje besloot het paar de kast te gebruiken: 3 uitgevlogen jongen !

In **Hardinxveld-Giessendam** koos een koppel slechtvalken een oud kraaiennest om 3 jongen groot te brengen. Op zich niet zo bijzonder, maar het nest bevond zich op een rijdende kraan.

In **Zoetermeer** koos het koppel een van de in het voorjaar in allerlei aangebrachte nestkasten en bracht daar 3 jongen groot. Hier vonden we ook de eerste ijsvogel als prooirest.

Bij de **Vliegasunie Moerdijk**, waar vorig jaar het eerste legsel nog mislukte, bracht het koppel voor het eerst succesvol 4 jongen groot in een nestkast boven op een vliegas-silo.

De kast bij de **Merwedebrug** van NWC Dordrecht leverde ook 3 jongen op, waarschijnlijk niet het eerste geslaagde broedgeval aldaar, maar wel het eerste met zekerheid.

Bij **Shell Pernis** bleek na het broedseizoen dat er naast het bekende broedpaar (4 jongen) nog een tweede broedgeval is geweest: aan de hoeveelheid poep en prooiresten rond dat nest was duidelijk te zien dat er jongen zijn groot geworden en waarschijnlijk ook wel uitgevlogen zijn.

Op de **Calandbrug** is meermalen een koppel gezien waarvan het vrouwtje aan het leggen was of op het punt stond dat te gaan doen (dit is te zien aan het achterlijf). De verdere afloop is helaas onbekend.

Meneba in Rotterdam had dit jaar ook hun primeur: daar vloog voor het eerst een jong uit. De nestkast is uitgerust met een camera (niet online) en dat leverde een aflezing op van het geringde mannetje: Een echte Rotterdammer, geboren in 2014 op de Alticom mediatoren aan de Waalhaven !

*In oktober was het nog even heerlijk weer, dit paartje sloeg gelijk weer aan het baltsen !
Foto: Ed Langbroek, Meneba*

Andere Bijzonderheden

In **Rijswijk** was iets bijzonders. Op 6 mei trof ik daar 3 jongen, vleugellengte duidde op leeftijden van resp: 13, 12 en 3 dagen. Daar is dus een ei ongeveer 9 dagen later gelegd dan de eerste 2. Het kleine jong al helemaal onderkoeld en met maar de helft van het gewicht helaas al kansloos. Op de **Maasvlakte** troffen we in de nestkast resten van een platvis (bot) aan, waarschijnlijk gestolen van een ander vogelsoort ?

Vogelopvangcentra

Zoals gezegd was het dus een productief slechtvalkjaar. Dit was ook te merken in de vogelopvangcentra, daar regende het slechtvalkjes met een slechte start. Sommige centra hadden meerdere valkjes en sommige valkjes hadden het dan zo naar hun zin dat ze soms nog een keertje terug kwamen ook !

*Kortom, **bedankt** leiding en vrijwilligers van vogelopvang **Vogelklas Karel Schot Rotterdam**, vogelopvang **De Wulp** in Den haag, vogelopvang **Delft**, **Arduin** dierenopvang, vogelopvang **Oegstgeest** en vogelopvang **Zundert**, voor jullie tomeloze inzet, vaak tot ver buiten "kantooruren" !*

Ook dank aan:

Ad Kivits (Essent), Albert de Jong (SOVON), André de Baerdemaeker (BSR), Arie Kwakernaak (NestkastLive.nl), Bart Pluijmers (Heerema), Bart Vastenhouw (TU-Delft), Bertus v/d Graaf (EON/Uniper), Chiel Camping (Essent), Ed Langbroek (Meneba), Els Marijs, Ferry van Stralen (Gunvor), Fulco van 't Holt (Bayards), Guido Aijkens, Hans Verheij, Hans vd Langekruis, Hein Veraart, Henk Baas (Gem. Zoetermeer), Henk Slegten (Gem. Rijswijk), Henno MacDaniël (Tennet), Johan Quist (Bethlehemkerk), Joost van Wingerden, Melis Visser (Lyondell Bassell), Marco Coenradi, Nico Haanappel (Vliegasonie), Paul Benen (Alticom), Rob Haan (NCW), Patrick den Ridder (Cargill), Peter van Geneijgen, Renske van de Wetering (EON/Uniper), Ronald in't Veld (SBB), Ruud Slinkert (Lyondell Bassell), Sami Sapmaz (Shell), Sander Elzerman, Sander Thuis, Teun Schoemaker, Thea van Gogh, Wim van Yperen, Winfried van Meerendonk, de dierenambulances en de terrein eigenaren.

Groen = nieuw territorium/broedpoging of eerste geslaagde of eerste keer geringd

	2017	2016	2015	2014	2013
Aantal territoria	35	32	27	25	22
broedpogingen	31 (100%)	28 (100%)	21 (100%)	20 (100%)	20 (100%)
geslaagd	26 (84%)	22 (79%)	16 (76%)	17 (85%)	17 (85%)
mislukt	5 (16%)	6 (21%)	5 (24%)	3 (15%)	3 (15%)
Legselgrootte gemiddeld	3,3 (n=15)	3,5 (n=13)	3,9 (n=11)	3,8 (n=14)	3,4 (n=14)
Aantal uitgevlogen jongen	72	52	43	42	44
geringd	57 (100%)	41 (100%)	37 (100%)	38 (100%)	39 (100%)
jongedames	29 (51%)	18 (44%)	16 (43%)	19 (47%)	24 (62%)
jongemannen	28 (49%)	23 (56%)	21 (57%)	21 (53%)	15 (38%)
jongen per geslaagd nest	2,7	2,4	2,7	2,5	2,6
Legbegin	2/3 - 13/4	3/3 - 20/4	2/3 - 31/3	2/3 - 4/4	7/3 - 21/4
gemiddeld	19/3 (n=22)	19/3	17/3	15/3	24/3

Zuid-Holland 2017	Status	Ei	Jong	Legbegin
Alphen ad Rijn, Zendmast	Mislukt	3	0	21-3-2017
Delft, EWI TU-Delft	Broedpoging met jongen	4	4	2-3-2017
Den Haag, Bethlehemkerk	Broedpoging met jongen	4	4	15-3-2017
Den Haag, Jacobuskerk	Broedpoging met jongen	-	3	9-3-2017
Dordrecht, Merwede brug	Broedpoging met jongen	-	3	15-3-2017
Hardinxveld-Giessendam, Kraan	Broedpoging met jongen	-	3	13-4-2017
HaringVlietBrug	Broedpoging met jongen	-	3	19-3-2017
Hoeksche Waard Oost	Broedpoging met jongen	-	2	23-3-2017
Hoeksche Waard West	Broedpoging met jongen	-	2	17-3-2017
Krimpen a/d IJssel, Stormpolder	Broedpoging met jongen	-	3	29-3-2017
Leiden, EON Centrale	Broedpoging met jongen	5	5	18-3-2017
Leidschendam, Nehertoren	Mislukt	2	0	-
Rdam, Erasmus MC	Broedpoging met jongen	-	1	-
Rdam, Calandbrug	Territorium, wrs. broedpog.	-	-	-
Rdam, De Hef	Broedpoging	1	-	-
Rdam, Europoort, Gunvor (was Q8)	Territorium	-	-	-
Rdam, Heijplaat, Zendmast	Broedpoging met jongen	4	2	29-3-2017
Rdam, Lyondell, Botlek	Geen activiteit	-	-	-
Rdam, Maasvlakte, EON centrale	Broedpoging met jongen	4	4	19-3-2017
Rdam, Meneba	Broedpoging met jongen	3	2/1	22-3-2017
Rdam, Pernis, Shell	Broedpoging met jongen	-	4	10-3-2017
Rdam, Pernis 2, Shell	Broedpoging met jongen	-	-	-
Rijswijk, Klokkentoren	Broedpoging met jongen	3	3/2	16-3-2017
Sliedrecht, Baanhoek	Geen activiteit	-	-	-
Zoetermeer, Gemeentehuis	Broedpoging met jongen	-	3	6-3-2017
Zwijndrecht, Heerema	Broedpoging met jongen	-	4	8-4-2017

Noord-Brabant 2016	Status			
Bergen op Zoom, Cargill	Broedpoging met jongen	4	3	17-3-2017
Geertruidenberg, Essent, Koeltoren	Mislukt	2	1/0	9-4-2017
Geertruidenberg, Essent, Schoorsteen	Broedpoging met jongen	-	3	-
Heijningen, Bayards, Loods	Broedpoging met jongen	-	2	-
Loon op Zand, Zendmast	Mislukt	4	0	-
Moerdijk, Essent, Koeltoren	Territorium	-	-	-
Moerdijk, Shell, Installatie	Mislukt	1	-	-
Moerdijk, Vliegasunie	Broedpoging met jongen	4	4	18-3-2017
Moerdijk, Nassaupolder	Broedpoging met jongen	-	2	-
Roosendaal, Zendmast	Broedpoging met jongen	4	2	23-3-2017
Goes (Zeeland), Zendmast	Broedpoging met jongen	2	2	14-3-2017

Een pelgrimage

Gerard Ouweneel

Daags na de storm van donderdag 18 januari jl. ging ik 's middags naar de Oudendijk om te zien of en zo ja hoezeer de windkracht 10 van een etmaal eerder er had huisgehouden onder het bomenbestand. Maar eigenlijk, wanneer ik wat dieper groef naar de beweegredenen van het tochtje, besepte ik wel dat het eigenlijk een pelgrimage was naar de schitterende en rustgevende open wijde van het aangrenzende Oude Land van Strijen.

Op die Oudendijk ben ik overigens óók zeer gesteld. Naar mijn smaak is het de mooiste dijk van de Hoeksche Waard en wel in de eerste plaats om het schitterend zicht dat ze biedt over de ruimte van het Oude Land. En dan om zijn bomen: rijen oude doorgesloten wilgen en verder zowaar nog een paar kapitale oude iepen. Die laatste ken ik stuk voor stuk. Tot mijn verdriet staan er ieder jaar minder. Wanneer beginnen de streekautoriteiten eens met de enkele tientallen ons resterende iepen te laten vaccineren tegen de hen teisterende fatale ziekte. Zodat we een paar exemplaren behouden van de boom die ooit karakteristiek was voor de dijken in ons polderlandschap. Ik bedacht dat er binnenkort, of misschien nu al, in de Hoeksche Waard meer megawindturbines staan dan oude iepen, een gang van zaken die niet vrij is van symboliek.

De windkracht 10 bleek inderdaad stevig te hebben toegeslagen. Die laatste iepen stonden nog fier overeind. Maar bij de wilgen was het raak geweest: overal afgerukte takken en ook menige gekapseide boom. Wat verbitterd vroeg ik mij af of de stormschade aan het bomenbestand opnieuw aanleiding zou zijn voor het Waterschap om tot een nog rigoureuze kapselectie te komen dan de heren naar mijn smaak nu al hanteren. Want eigenlijk houdt die instantie niet van bomen langs hun dijken. Het schitterende zicht joeg de in het brein tollende muizenissen weg. De inmiddels tot bedaren gekomen noordwester had het heldere noord Atlantische licht landinwaarts gevoerd. Een felle opklaring zette het Oude Land van Strijen in scherp zonlicht, met op de achtergrond, boven Strijen en ook verder weg, zware buien.

Op de Leidingstraatweg stond een bekende auto, de Opel van de 's Gravendeelse broers. Bij het Koffiepunt ging ik naar beneden, waarna ik langszij parkeerde. Zoals gewoonlijk tijdens hun excursies zat Leen achter het stuur en Arie achterin, beide door hun scoop turend over het West-Oudeland. Leen draaide zich om, opende aan mijn zijde het portierraam en zei, als welkom: „Een Roodhalsgans. Maar hij is nu aan het greppelen...!“. Greppelen is het woord uit het Oudelandse dwerggansjargon waarmee de Van der Lindens de Nederlandse taalschat verrijkten.

Ik kijk graag naar Roodhalsganzen. Het grillige verenkleedpatroon en de contrasterende kleuren scheppen een wondermooi vogel. En bovendien voert hij de gedachten terug naar bijna een halve eeuw geleden, naar intens beleefde winterexcursies in Roemenië, waar wij heentrokken voor onderzoek naar daar overwinterde Roodhalsganzen. En had mijn Russische roodhalsgans T-shirt niet onlangs tot een aardig gesprekje geleid in de 's Gravendeelse sportschool?

Het was buiten te mooi om in die auto's te blijven. Even later stonden we op de Leidingstraatweg te praten over zaken die vogelaars bezighouden. Onderwerpen ten over. Natuurlijk over de Dwergganzen waarvan we al een paar weken niet toekomen aan de 34 stuks die Kees Koffijberg eind 2017 na drie dagen speuren door zijn 96x telescoop bijeenprokkelde. Over het koppeltje Zeearenden dat de laatste tijd vanaf het Hollandsch Diep bijna dagelijks in het Oudeland komt passagieren en dan de vogels van het Oudeland massaal op de wieken brengt. Over de 35.000 Brandganzen die ons vogelwerkgroep-telteam onlangs bij de midwintertelling vaststelde. Hetgeen betekende dat toen dus alleen al in het Oudeland een hoeveelheid Brandganzen bivakkeerde die nota bene zestig jaar geleden de gehele wereldpopulatie omvatte. En over de mogelijke consequenties van de aanstaande megawindturbines die later dit jaar een ijzeren gordijn gaan vormen voor de vogelstromen die op en neer pendelen tussen het Oudeland en het Hollandsch Diep/Haringvliet, windmolens die er komen doordat de autoriteiten schouderophalend voorbijgingen aan vogelbelangen, mede gesteund door een pruts milieueffectrapportage waarop het begrip nepnieuws van toepassing kan zijn.

Al redenerend had de Roodhalsgans van de gebroeders zichzelf ontgreppeld en stond hij nu pront op een terreinbultje, voor even geheel vrij van zijn entourage van Brandganzen. In het strijklicht sprongen het warme roodbruin van de halspartij en van de brede witte flankstreep er weergaloos fraai uit. Dan gingen, deel na deel, over het gehele Oudeland de vogels op: vele duizenden ganzen, smienten,

troepen kieviten en goudplevieren, spreeuwenbendes, clubjes wulpen en Leen meende even kemphanen te zien. Oplichtend in het scherpe zonlicht contrasteerde het zwartwit van de vliegende brandganzen en kieviten fel tegen de achtergrond van de boven Strijen hangende zware bui. Wijs geworden door de ervaringen van de gepasseerde dagen scanden we de hoge lucht en bingo. Afvliegend boven de Oudendijk een adulte Zeearend. Een paar seconden later ontdekte Arie wat meer naar rechts een tweede exemplaar die, naar het leek iets minder uitgekleurd was dan nummer één. Waren ze vanuit het Oudeland opgevlogen zonder door ons te zijn opgemerkt? Best mogelijk want de afgelopen dagen waren ze een paar maal aan de grond waargenomen. Subiet ging ons Leidingstraatoverleg over op Zeearenden, anno heden onder delta-vogelaars een populair onderwerp. In 2017 al twaalf paren in Nederland had Rob Bijlsma net bekendgemaakt. Betrof dit het stel van de nabij gelegen Dordtse Biesbosch? Of die van Tiengemeten die nu toch weer bij het vorige winter gebouwde nest te zien waren en nu meekwamen met de drommen tussen de Ventjagersplaat en het Oudeland op en neer pendelende Brandganzen? Of dienden we toch eens nadrukkelijker te gaan zoeken langs de noordoever van het Hollandsch Diep? Dirk van Stralen kent welhaast alle Zeearenden in de noordelijke Delta persoonlijk en ik besloot hem eens te vragen naar de mogelijke herkomst van dit stel. Het Oudeland kwam weer tot rust en wij gingen ieder ons weegs, ik nog even naar de Esscheplaat om na te gaan hoe deze de windkracht 10 had doorstaan. Onderweg, boven de Weelse Dijk, een hoog en strak richting zuidwest doorkomende eerste winter Bruine Kiekendief. Een mooie afsluiting van een middag die uiteindelijk toch prima had uitgekapt.

Literatuur:

Bijlsma, R.G. 2018. Trends en broedresultaten van roofvogels in Nederland in 2017. De Takkeling 26: 5-46.

Zinvolle bijeenkomst van Omgevingsdienst ZHZ en Vogelwerkgroepen Zuid-Holland

Marianne van der Waal

Per 1 januari 2017 geldt de Wet Natuurbescherming. Deze wet vervangt de Natuurbeschermingswet 1998, de Flora- en faunawet en de Boswet. De Natuurwet voorziet in vereenvoudigde regels ter bescherming van de natuur, in decentralisatie van bevoegdheden naar provincies en in een goede aansluiting op het omgevingsrecht.

Er wordt beter aangesloten op de Europese regelgeving en er wordt een duidelijker onderscheid gemaakt tussen soorten die Europees beschermd zijn en nationaal beschermde soorten.

Iedereen weet inmiddels wel dat die nieuwe natuurwet er is, maar wat deze precies inhoudt is lang niet bij alle vogelaars bekend. Zelfs politieagenten en ambtenaren die bij gemeenten verantwoordelijk zijn voor bijvoorbeeld ontheffingen bij sloop van gebouwen en het verlenen van kapvergunningen zijn vaak niet op de hoogte.

Om meer duidelijkheid te verschaffen werd er op 8 februari in Streeknatuurcentrum Alblasterwaard een bijeenkomst georganiseerd voor alle Zuid-Hollandse Vogelwerkgroepen. De Omgevingsdienst Zuid-Holland-Zuid, werd op deze avond vertegenwoordigd door de inspecteurs Bas van Berkum, Vianne Goyarts en Herman Leppink. Zij werken met 10 collega's voor de hele provincie Zuid-Holland. Sinds de nieuwe wet is de provincie verantwoordelijk voor Handhaving en de Natuurwetgeving. Zij hielden een presentatie over Soortbescherming en Handhaving Wet natuurbescherming.

De belangrijkste punten van deze presentatie waren:

1) Soortbescherming:

In principe zijn alle vogels beschermd en geldt het *nee, tenzij*.

Maar bij soortbescherming gaat het er ook om of er een gevaar voor de instandhouding is. Ligt er een nest van de Knobbelzwaan in de weg voor de bouw van een schuur, dan mag het nest verstoord worden omdat dat ene nest minder geen gevaar is voor de instandhouding. Zou het een nest van een Zomertaling zijn ligt dat anders.

2) Handhaving Wet Natuurbescherming

Hier werd duidelijk dat wij als vogelaars heel belangrijk zijn voor de OZHZ. Zij kunnen nooit in heel Zuid-Holland bijhouden waar er dingen gebeuren die volgens de Natuurwet niet zijn toegestaan. Zij zijn voor een groot deel afhankelijk van informatie van gemeenten en vooral van mensen zoals wij.

Dus houd je oren en ogen open en vooral: meld zaken bij de gemeente. Heel belangrijk is een goede verstandhouding met de ambtenaar die in jouw gemeente belast is met het verstrekken van ontheffingen.

Een goed voorbeeld werd gegeven met de casus van de sloop van een oude boerenschuur waar kerkuilen broeden. Tijdens de broedperiode mocht de schuur niet afgebroken worden.

Na het broeden wel, maar onder de voorwaarde dat er een nieuwe kast in de nieuwe schuur aangebracht wordt. Ben je op de hoogte van deze bepaling en voldoet de eigenaar niet of niet goed aan de voorwaarde dan kan OZHZ optreden.

Marco Lodder sloot hier op aan met de mededeling dat hij met de ambtenaar in Strijen heel goed samenwerkt. Dat heeft al tot positieve oplossingen geleid.

3) Project Weidevogels

Na klachten van weidevogelbeschermers start OZHZ een pilot om in 2 risicogebieden te controleren of boeren die subsidie ontvangen voor weidevogelbeheer zich aan de beheervoorwaarden houden.

4) Bewijslast

Wil je iets aankaarten bij de OZHZ zorg dan dat alles goed gedocumenteerd is. Er moeten bewijzen zijn. Dus maak foto's en zet je waarnemingen op waarneming.nl.

Heeft iemand al iets gesloopt en weet je zeker dat er broedende huiszwaluwen in zaten maar heb je geen bewijs dan kan de OZHZ niets doen.

Daarom is het zo belangrijk dat de gemeente ons informeert over aanvragen die gedaan zijn en andersom dat wij aan de gemeente melden dat bv. iemand coniferen om wil zagen waar Ransuilen in roesten.

5) OZHZ is 24/7 per telefoon bereikbaar

In het verleden was het vaak lastig waar, en bij wie je met een klacht of vraag terecht kon. Dat probleem is opgelost nu we weten dat OZHZ dag en nacht bereikbaar is, zelfs in het weekend op **0888 333 555**. Een geruststellende gedachte! Vergeet niet dat nummer te noteren.

Onze VWG werd op deze avond vertegenwoordigd door Marco Lodder van de Uilenwerkgroep, Martin Mollet van de Roofvogelwerkgroep, Gerard Ouweneel en Marianne van der Waal van de Weidevogelgroep.

Club 200 Hoeksche Waard Jaarlijst i.o.

Hans Westerlaken

Het moge bekend zijn , dat ik nogal blij word van lijstjes. Niet alleen vogellijstjes, maar allerlei lijstjes, die meer structuur in het leven aanbrengen. Zij het lijstjes om het werk in te delen voor een dag, een lijstje van plaatsen of landen, die je wilt bezoeken of vogels, die je nog graag wilt zien, het maakt niet uit , ze geven allemaal structuur in welke vorm dan ook.

Het laatste lijstje waar ik mijn best voor heb gedaan en ik ben niet de enige, Wilson en met name Menno zich aan schuldig heeft gemaakt, is de Club 200 Hoekse Waard Jaarlijst I.O. . Al jarenlang profeteerde Menno, dat hij de 200-soortenbarriere in een jaar in de Hoekse Waard zou doorbreken. Jaar na jaar lukte het steeds net niet, maar door wat extra inspanning en geluk presteerde hij het in 2017 wel. Hij was echter niet de enige. Aangespoord door Menno's inspanningen volgde in eerste instantie Wilson in zijn kielzog en nadat het trekseizoen soorten-technisch erg gunstig verliep, vergreep ik mij ook aan het soortenjagen op Hoekse Waards-niveau en slaagde er in de magische grens van 200 nipt te doorbreken. Wilson redde het helaas net niet en bleef op 199 staan. Gezien zijn enthousiasme, inspanningen en een klein beetje meer doelgerichtheid zal het slechts een kwestie van tijd zijn, dat Wilson officieel toegelaten zal worden tot dit illustere gezelschap. Ander goede kandidaten zijn Dick van Houwelingen, ook niet vies van wat extra inspanningen op dit vlak en als Bert Batenburg wat meer vrije tijd had, zou hij ongetwijfeld al in het rijtje staan.

Vooraleer ik een kort verslag geef van het Hoekse Waards-vogeljaar 2017 nog even wat getallen op een rijtje (lijstje). Hoeveel soorten zijn er bijvoorbeeld de afgelopen jaren via Waarneming.nl in de Hoekse Waard gemeld ? Onderstaand een lijstje vanaf 2009, waarbij te zien valt, dat Waarneming.nl zijn sterke intrede in 2010 deed. Vanaf 2010 schommelde het gemiddelde waargenomen soorten in de Hoeksche Waard rond de 220 en is het niet echt verrassend, dat er juist in 2017 boven de 200 gescoord werd door meerdere mensen, gezien het totale aantal van 235 waargenomen soorten. Landelijk zien we ook, dat na 2009 de teller flink stijgt en dat mensen, die zich specifiek toeleggen op het jaarlijsten, een voorheen onwaarschijnlijk hoog geacht aantal behalen.

Hoekse Waard	Landelijk
2009 - 210	314
2010 - 220	325
2011 - 217	324
2012 - 219	334
2013 - 219	354
2014 - 221	360
2015 - 220	340
2016 - 223	340
2017 - 235	343

Uiteraard staan de lijsten altijd ter discussie. Kennen we de waarnemer niet, valt de waarneming buiten de door ons gestelde tijdsnormen of ziet iemand een vogel alleen en/of wordt deze niet meer teruggevonden, ze kunnen allemaal voedingsbodem vormen voor een, soms wellicht terecht, wantrouwen. Een aantal soorten, die zeker niet door de beugel konden dit jaar waren de **Grauwe Klauwier** en **Geelgors**, door onbekenden waargenomen op Tiengemeten. Een **Toppereend** aldaar op 30/3 deden de wenkbrauwen op zijn minst ook fronsen . De twee **Notenkrakers**, die op 7/11 gemeld werden bij De Wacht, betroffen meer dan waarschijnlijk de twee aanwezige Vlaamse Gaaien. Dit soort waarnemingen komen echter op elke jaarlijst voor en hebben doorgaans weinig invloed op de totaalaantallen.

Wat was naast de krachtinspanningen van betrokkenen bijzonder aan het jaar 2017 ?

Beschikbaarheid van soorten is wellicht het belangrijkste in zo'n jaar en hoewel maar liefst 16 soorten als **Topper** , **Zwarte** en **Grote Zeeëend**, **IJseend** en **Flamingo**. **Zwarte Ibis**, **Zwarte Ooievaar** ,**Steppekiekendief**, **Grauwe Franjepoot**, **Noordse** - en **Witwangstern**), **Draaihals**, **Buidelmees** **Siberische Tjiftjaf** **Bladkoning**, **Bonte Vliegenvanger** en **Roodkeelpieper** (3/5, Tiengemeten) slechts

voor een enkele, bijna steeds niet-Hoeksewaardsche vogelaars, weggelegd waren, kwam de teller toch vrij gemakkelijk boven de 200 uit.

Soorten, die zelden werden waargenomen buiten de leden van de Club 200, waren, **Rotgans**, **Fluiter**, **Duinpieper**, **Grote Pieper**, **Europese Kanarie**, **Geelgors**, alle Buttevliepolder alias Trektelpost Zuidpunt Hoeksche Waard. Met grote regelmaat op de Trektelpost te staan, met iemand met de oren, ogen en scherpte van Menno, is wel een vereiste. De vier laatstgenoemde soorten zijn bijzonder moeilijk buiten de trektelpost en soorten als **Goudvink** en de **Kleine Rietgans** worden ook grotendeels daar gezien.

Ook was het een jaar met een paar knallers en soorten, die zeker niet jaarlijks gezien worden. De door Bert-Jan Luijendijk en Martin Prins gevonden **Bonaparte's Strandloper** betekende niet alleen de eerste waarneming voor de Hoeksche Waard, maar ook voor Zuid-Holland, zodat degenen, die belang stellen in hun Zuid-Hollandijst, hem daar ook op konden bijschrijven. Een door Menno gevonden, bezoekbare, **Grauwe Kiekendief** verbleef in het Oudeland van Strijen. De meest zeldzame soort en ook nieuw voor de Hoekse Waard was de overvliegende **Dwergarend**, gefotografeerd boven zijn tuin door Bert Jan Luijendijk te Oud-Beijerland op 10/6. (<https://www.dutchavifauna.nl/record/67362>).

Een door Menno gevonden **Porseleinhoen** op de ijsbaan van Strijensas is ongetwijfeld een jaarlijkse doortrekker, maar er eentje vinden, vereist wel wat doorzettingsvermogen. Een **Poelruiter** gevonden door Han Benard verbleef twee dagen in de APL-polder, Strijensas. Op 2/9 werd mogelijk dezelfde vogel door Menno e.a. in het Oudeland gezien. Deze soort valt ook in de categorie vogels, die zeker niet elk jaar gezien worden. De **Grauwe Franjepoot** viel in de categorie "pechvogels"; een dag nadat Menno en ik op Tiengemeten waren, 30/8, werd deze ontdekt en daarna niet meer gemeld. Behalve een gefotografeerde **Roodpootvalk** op Tiengemeten, vond Martin Mollet begin oktober een eerstejaars vogel in Strijen. De **Bonte Kraai**, die zich tussen 1 en 9/12 in Klaaswaal bevond, was ook een mooie "lijstduwer" en zeker de laatste jaren zeldzaam in de HW.

Op 3/11 sloeg Martin Prins weer toe bij Nieuwendijk met een nieuwe HW-soort. Ditmaal was het de zeer fraaie **Pallas' Boszanger**, die zich gedurende de hele dag liet zien, maar helaas de dag daarna vertrokken was. Andere zangers, die zelden gezien worden, waren de **Grote Karekiet** van 20 tot 27/5 te Strijen en de door Menno gevonden **Graszanger** op Tiengemeten. Deze "long-stayer" verbleef minimaal van 9/5 tot 25/9. Hans Westerlaken vond een luid roepende **Oeverpieper** in de Leenheerenpolder. Martin Prins deed het "dunnetjes" over door een **Frater** bij Goudswaard, langs het Spui te vinden. De vogel kon op 5/11 ook nog bezocht worden.

Tegenwoordig kan men op waarneming.nl elkaars gangen volgen. Hoewel het wellicht tot een milde vorm van paranoia kan leiden, zetten veel waarnemers hun bevinding hier voor de wereld te kijk en kan men o.a. een lijst van de waargenomen soorten per jaar, per maand, per persoon en allertijden tevoorschijn toveren. Ook kan men bij jaarlijsten zien wat anderen wel en niet gezien hebben. <https://hw1.waarneming.nl/ranks.php?jaar=2017&diergroep=1&exoot=0>. Als men op de waarnemer klikt, ziet men pas de hele lijst, omdat sommige soorten verborgen worden. Wat waarneming.nl ook qua emoties teweegbrengt, het geeft in ieder geval wel veel meer transparantie.

Wie zag wat en wat niet ? Vanwege vakanties en andere (voetbal)verplichtingen werd er ook nogal wat gemist door de leden van de Club 200 Hoeksche Waard Jaarlijst.

Onderstaand een schema van 29 soorten, die niet door alle drie de clubleden i.o. gezien werden.

Soort	Menno (204) 10	Hans (201) 12	Wilson (199) 17
Sneeuwgans*		XXX	XXX
Krooneend	XXX	XXX	
Kwartel	XXX		XXX
Zwarte Wouw	XXX		XXX
Steppekiekendief			XXX
Ruigpootbuizerd	XXX		
Kraanvogel	XXX		XXX
Strandplevier	XXX	XXX	
Morinelplevier		XXX	XXX
Rosse Grutto	XXX		
Kanoetstrandloper	XXX		
Krombekstrandloper	XXX	XXX	
Steenloper	XXX	XXX	
Temminck's Strandlopwe	XXX	XXX	
Drieteenstrandloper		XXX	
Houtsnip	XXX	XXX	
Reuzenster		XXX	XXX
Grote Stern	XXX		XXX
Zwarte Stern		XXX	XXX
Zomertortel			XXX
Roodpootvalk		XXX	XXX
Fluiter	XXX		XXX
Pallas' Boszanger	XXX	XXX	
Grote Karekiet	XXX		XXX
Bonte Vliegenvanger		XXX	
Grote Pieper	XXX	XXX	
Duinpieper	XXX	XXX	
Oeverpieper		XXX	
Europese Kanarie	XXX	XXX	
Kleine Barmsijs	XXX		
Frater	XXX	XXX	
Geelgors	XXX		XXX

(* Menno telt deze niet mee, omdat het waarschijnlijk, net als alle Sneeuwgansen, een vogel van niet-wilde herkomst is.)

Virtueel zou Menno op 214, Hans 212 en Wilson 215 uit hebben kunnen komen. Dat 200 soorten in een jaar niet eerder behaald werden, is dan eigenlijk ook verrassend en 215 zou met een grotere dosis toewijding zeker mogelijk moeten zijn. Wie wordt het volgende lid van dit illustere clubje en wordt eventueel de nieuwe jaarlijstaanvoerder ? De mogelijkheden liggen er zeker !

Dode buizerd op nest, Ridderkerk Rijsoord, 2017

Martin Mollet

Op 2 juni 2017 zijn wij (Joost van Wingerden, Marco Coenradi, Martin Mollet) aan het begin van een ringdag, als ik gebeld wordt door de Vogelklas Karel Schot: of we in Ridderkerk Rijsoord bij een buizerdnest willen gaan klimmen. Een waarnemer/fotograaf ter plaatse, Remco Stunnenberg, volgt een buizerdnest en heeft gezien dat de vrouw buizerd dood op het nest ligt, en ook man buizerd (normaal agressief aanwezig bij benadering van het nest) wordt niet meer gezien. Hij hoort een jong roepen op het nest.

We nemen contact op en gaan ter plaatse kijken (101284/428775). Op het nest treft Joost inderdaad een dode buizerd en 2 jongen aan van ongeveer 3 weken oud, een beetje licht maar verder ogenschijnlijk goed gezond. De dode ouderbuizerd en de 2 jongen gaan naar de Vogelklas. Via een bevriende politie agent gaat het verhaal naar de lokale politie. Die besluiten de buizerd niet te laten onderzoeken (kost geld), maar wel een onderzoek in te stellen.

Omdat ik het nog steeds zeer verdacht vind dat een gezonde buizerd met 2 halfwas jongen voorover dood neervalt op de rand van het nest, vraag ik mijn dierenarts of hij er (kosteloos) een röntgenfoto van wil maken. Dit gebeurt en de buizerd blijkt geen hagel in zich te hebben. Er lijkt wel inhoud in de krop te zitten. Nog steeds ontevreden met het resultaat vraag ik Hugh Jansman van de WUR of hij sectie wil verrichten. Dat wil hij maar door ziekte van Dhr Jansman worden het uiteindelijk Arnold van den Burg en Kas Koenraads die op 13 oktober 2017 de sectie verrichten. Zij concluderen op basis van de goede conditie van de vogel, de lege maag en de inhoud van slokdarm en krop (vreemde samenstelling en vreemde verschillende mate van vertering) dat de buizerd ZEER verdacht is voor vergiftiging. De slokdarm/krop inhoud wordt opgeslagen. Dit wordt via André de Baerdemaeker, vertegenwoordiger WRN Zuid-Holland, doorspeeld aan politie en omgevingsdienst, beiden reageren door te bellen, maar wordt niet verder onderzocht. Kwelijk is dat dit systeem leidt tot een zwaar onderschat officieel beeld van het probleem van vergiftigingen.

Ondertussen zijn de jongen in de Vogelklas uitgegroeid tot "echte buizerds". Op 30 juni worden ze, voorzien van kleurringen met de code FA en FB, in een privé tuin/bosje losgelaten in een soft-release project. Hierbij worden ze bijgevoerd op een voedertafel met een camera erbij. De hoeveelheid voer wordt langzaam afgebouwd zodat ze steeds meer op eigen benen moeten staan. Op 27 augustus wordt voor de laatste keer gevoerd, FA eet dan 3 van de 4 eendagskuikens op (een gaai had de 4^e).

FA is op 22 september nog in de buurt gezien. FB heeft tot 1 augustus meegegeten, is de dag daarna nog gezien, en daarna niet meer. In het bosje waren al prooiresten gevonden maar het is niet zeker dat deze door FA of FB zijn gepakt. Op een ontmoetingsavond van de Omgevingsdienst Zuid-Holland-Zuid op 8 feb 2018, breng ik in een persoonlijk gesprek met 2 mensen van de OZHZ het onderwerp nogmaals ter sprake en zij verzekeren mij dat het hun aandacht heeft.

Foto: Joost van Wingerden

Septemberexcursie naar de Schouwse Schatkamer en De Prunje

Gerard Ouweneel

Wim Backhuys is bereid op zaterdag 22 september 2018 leden van onze vogelwerkgroep te ontvangen op zijn Friesland Hoeve aan de Slikweg, grenzend aan de Prunje Noord. Bij zijn Friesland Hoeve ligt de zogenaamde Schouwse Schatkamer, een museum dat het midden houdt tussen een Natuurmuseum en een Museum voor Land- Volkenkunde. Daarin heeft Backhuys zaken bijeengebracht en uitgesteld die hij verzamelde op zijn wereldreizen, reizen die hij vooral uitvoerde voor studies over slakken en schelpen, op welk terrein hij een internationaal vermaard deskundige is. Over die verzameling kan hij kostelijk vertellen, hetgeen hij op de 22^e september voor ons dan ook zal doen. Bovendien is Backhuys eigenaar van een internationaal antiquariaat van natuurboeken en is er in zijn museum o.a. ook een indrukwekkende collectie modellen van vogelfiguren te vinden. Google naar de website „Schouwse Schatkamer“ voor meer informatie. Wim Backhuys is ook voorzitter van de Natuur- en Vogelwacht Schouwen-Duiveland.

Best mogelijk dat enkelen van ons al in de gelegenheid waren de Schouwse Schatkamer te bezoeken en daar door Backhuys te worden rondgeleid. Maar toch was het bestuur van onze Vogelwerkgroep van mening dat het aantrekkelijk zou zijn een dit museum te bezoeken en dat te doen in combinatie met een nazomerexcursie naar en in de Prunje e.o. Wij zullen nog proberen een boswachter van de beheerder van de Prunje te vinden die ons, na het museumbezoek, vanuit de Friesland Hoeve rondleidt langs de oever van de Prunje.

Backhuys verwacht ons om 10.00 uur. Bij de Friesland Hoeve is voldoende parkeergelegenheid.

Backhuys rekent Euro 2.50 p.p. Na het museumbezoek en, bij doorgaan, de SBB-excursie langs de Prunje, kan ieder zijn weegs gaan dan wel deelnemen aan de middagexcursie, waarbij een lunch in de bij menig vogelwerkgroeplid evenzeer vermaarde Heerenkeet een aantrekkelijk perspectief is. Die lunch is dan wel voor eigen rekening.

Maximaal 25 personen kunnen aan het museumbezoek deelnemen, waarbij het bestuur de volgorde van aanmelding als deelname zal hanteren. Die aanmelding vindt plaats door overmaking van Euro 2,50 op rekening NL14 RABO 0354 3053 01 ten name van E. Ouweneel – van Maurik in Maasdam.

Aankondiging lezing van Ben Koks op 16 april in Klein Profijt

Marianne van der Waal

Grauwe Kiekendief en Steppekiekendief: een succesverhaal in Oost-Groningen

Op **maandag 16 april 2018** geeft Ben Koks, oprichter van de Werkgroep Grauwe Kiekendief een lezing over de activiteiten van deze werkgroep.

Werkgroep Grauwe Kiekendief zet zich in voor het behoud van vogels in het agrarische landschap middels bescherming en onderzoek. Centraal deze avond staat de bescherming van kiekendieven, met als kroon op het werk de succesvolle bescherming van het eerste officieel vastgestelde broedgeval van een paartje Steppekiekendief in Nederland.

In 2017 heeft Ben Koks de prestigieuze Heimans en Thijsseprijs toegekend gekregen voor zijn tomeloze inzet voor akkervogels in het agrarisch gebied. Het is hem gelukt veel vogelsoorten voor het Groningse platteland te behouden en onder de Groningse boeren een sterk draagvlak voor natuurbehoud op te bouwen. Deze mooie resultaten maken nieuwsgierig en roepen de vraag op: kan dat ook in onze Hoeksche Waard?

In Rhoon is Werkgroep Grauwe Kiekendief al actief in het project Buitenland van Rhoon. In een gebied van 600 hectare wordt gestreefd naar het terugbrengen van hoogwaardige akkernatuur. Er wordt onderzoek gedaan naar de effectiviteit van de maatregelen. Belangrijk hierbij is de monitoring van broedvogels met de punttelmethode. Tijdens de lezing krijgt u een toelichting van de huidige werkzaamheden op de Zuid-Hollandse eilanden, waaronder de Hoeksche Waard door Niels Godijn, de plaatselijke vertegenwoordiger van de Werkgroep in de Zuid-Westelijke Delta.

Iedereen met interesse voor (akker)vogels is van harte welkom.

Datum: maandag 16 april 2018

Tijd: 20:00 uur, inloop vanaf 19:45

Plaats: Natuurbezoekerscentrum Klein Profijt, Zalmpad 11, Oud-Beijerland

Kosten: €2,- voor leden HWL, €3,- voor niet leden

Vogelwerkgroep HWL overleg d.d. 26 oktober 2017

Peter de Barse

In groepen is aan de hand van de doelstelling van de VWG en een overzicht van de vele activiteiten (in groepen) gesproken over de volgende drie thema's:

- Wat vind je goed gaan en moet behouden blijven?
- Wat zou je willen veranderen/toevoegen?
- En zie je voor jezelf een rol daarin?

Wat moet behouden blijven?

De informele wijze en vrijheid van handelen waarop de vele activiteiten worden uitgevoerd.

De verschillende vogeltellingen

De halfjaarlijkse VWG vergaderingen met meestal een hoge opkomst

Openheid voor ieders inbreng

In Vogelvlucht

In de breedte wordt de wijze waarop het gaat als positief ervaren, maar er worden zeker kwetsbaarheden onderkend. Vanuit die gedachte zijn vele goede ideeën naar voren gekomen.

Wat zou je willen veranderen/toevoegen?

Aanwas van nieuwe werkgroepleden is belangrijk. Ideeën om dit te bereiken:

- Verzorgen van vogelcursussen en excursies
- Inzet van sociale media (komt later nog eens terug)
- Toegankelijkheid binnen de VWG, soms lastig voor nieuwe leden om binnen de bestaande activiteiten een plek te krijgen. Dit is het verschil met een vereniging waar je elkaar wekelijks ontmoet. Een optie is mensen verantwoordelijk te maken voor een goede landing.

Bescherming van kwetsbare soorten

Als voorbeeld wordt de huiszwaluw genoemd. We tellen met elkaar, maar wat kunnen we voor actieve bescherming nog meer doen?

Meer verbinding tussen de werkgroep leden en de 4 groepen.

De halfjaarlijkse overleggen worden door sommigen als te weinig ervaren om elkaar goed te informeren. Nadenken over andere communicatiemethoden.

De losse structuur kent ook een risico:

Missen we belangrijke zaken?

Hoe kunnen we jongeren interesseren voor de VWG?

Aparte vogelcursus?

Zeker inzet van sociale media

Ringproject zangvogels starten

Inzet van sociale media als Facebook, Twitter, YouTube, WhatsApp

Betere verbinding met andere werkgroepen binnen het HWL, in het bijzonder Milieu en Planologie.

Voorals gezamenlijk optrekken wenselijk is zoals bij de windturbines.

In „In Vogelvlucht“ een rubriek opnemen met mededelingen of in afzonderlijke mailberichten

Meer excursies (zoals de jaarlijkse Deltatocht) binnen de VWG voor de leden als binding.

Eigen rol

Hier ligt wel een knelpunt. Marianne en Peter gaan dit niet allemaal opzetten, oppakken door VWG-leden (of daarbuiten?). Joke geeft aan een apart overleg in te gaan plannen m.b.t. het huiszwaluwproject en wil in de toekomst een deel bijdrage leveren aan de voortzetting van IVV (Martin en Han stoppen na het komende voorjaarsnummer).

Overzicht huiszwaluwkolonies 2011-2017

soort	kolonie- nummer	atlas - blok	koloniennaam	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Huiszwaluw	6721	3755	Hoeksche Waard - Nieuw-Beijerland	9	7	6	4	3	5	4
Huiszwaluw	6724	3756	Hoeksche Waard - Oud-Beijerland west	19	24	20	23	28	26	31
Huiszwaluw	6725	3756	Hoeksche Waard - Oud-Beijerland oost	3	0	0	0	0	0	0
Huiszwaluw	6726	3757	Hoeksche Waard - Goidschaloord	5	5	3	8	7	16	22
Huiszwaluw	6727	3757	Hoeksche Waard - Blaaksedijk	29	23	36	49	47	64	53
Huiszwaluw	7047	4314	Hoeksche Waard - Goudswaard	66	63	58	61	72	58	54
Huiszwaluw	7049	4314	Hoeksche Waard - Oude Korendijk	73	68	81	74	70	44	46
Huiszwaluw	7050	4315	Hoeksche Waard - Piershil	21	22	19	17	16	10	10
Huiszwaluw	7051	4315	Hoeksche Waard - Polder Nieuw Piershil	18	20	22	24	30	26	40
Huiszwaluw	7052	4315	Hoeksche Waard - Zwartsluisje	70	69	60	56	44	38	40
Huiszwaluw	7053	4315	Hoeksche Waard - Zuidzijde	45	32	46	41	35	30	26
Huiszwaluw	7054	4316	Hoeksche Waard - Zinkweg	28	16	9	3	2	2	2
Huiszwaluw	7056	4316	Hoeksche Waard - Klein Zuid-Beijerland	8	7	9	8	18	17	ng?
Huiszwaluw	7057	4316	Hoeksche Waard - Klaaswaal noordwest	28	28	24	27	36	30	57
Huiszwaluw	7060	4317	Hoeksche Waard - Klaaswaal noordoost	0	ng	1	0	1	0	1
Huiszwaluw	7061	4317	Hoeksche Waard - Oude land v. Strijen NW	16	24	20	17	0	0	32
Huiszwaluw	7059	4317	Hoeksche Waard - Mijnsheerenland	14	11	11	5	8	9	5
Huiszwaluw	7063	4318	Hoeksche Waard - Puttershoek	34	21	18	15	7	7	14
Huiszwaluw	7065	4318	Hoeksche Waard - Maasdam zuidoost	0	ng	11	16	14	13	14
Huiszwaluw	7066	4318	Hoeksche Waard - Cillaarshoek	67	61	46	53	29	32	34
Huiszwaluw	7071	4325	Hoeksche Waard - Zuid-Beijerland	133	109	89	81	67	47	62
Huiszwaluw	7072	4326	Hoeksche Waard - Groot Zuid-Beijerland	7	6	4	2	3	3	0
Huiszwaluw	7073	4326	Hoeksche Waard - Groot Cromstrijen west	23	24	16	13	14	6	9
Huiszwaluw	7075	4326	Hoeksche Waard - Numansdorp	86	99	101	95	79	64	100
Huiszwaluw	7077	4327	Hoeksche Waard - Schuring west	46	77	67	82	89	76	74
Huiszwaluw	7078	4327	Hoeksche Waard - Schuring oost	104	48	100	67	75	100	93
Huiszwaluw	7079	4328	Hoeksche Waard - Strijen noordwest	15	25	19	26	32	37	57
Huiszwaluw	7080	4328	Hoeksche Waard - Strijen noordoost	0	0	0	0	2	2	2
Huiszwaluw	7081	4328	Hoeksche Waard - Strijen zuidwest	71	66	73	43	41	46	45
Huiszwaluw	7082	4328	Hoeksche Waard - Strijen zuidoost	13	14	13	16	12	15	18
Huiszwaluw	7098	4337	Hoeksche Waard - Hoogezandse Haven	30	34	49	57	90	105	97
Huiszwaluw	7100	4338	Hoeksche Waard - Esscheplaat	40	44	41	35	26	41	52
Huiszwaluw	7101	4338	Hoeksche Waard - Strijensas	131	97	109	109	105	136	124
Huiszwaluw	7178	4411	Hoeksche Waard - 's-Gravendeel	12	20	35	20	14	14	12
Huiszwaluw	7204	4421	Hoeksche Waard - Mookhoek	20	24	39	50	32	30	52
Huiszwaluw	7206	4421	Hoeksche Waard - Mariapolder	44	32	37	58	59	46	39
			Totalen Huiszwaluwkolonies	1328	1220	1292	1255	1207	1195	1321

Overzicht oeverwaluwkolonies 2011-2017

soort	kolonie- nummer	atlas blok	koloniennaam	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Oeverwaluw	3205	3758	Hoeksche Waard - Suikerfabriek Puttershoek	53	5	2	2	0	0	118
Oeverwaluw	14214	4314	Hoekse Waard - Spui Goudswaard	73	38	13	21	12	ng	0
Oeverwaluw	1544	4314	Hoeksche Waard - Haven Goudswaard	8	0	0	0	0	0	0
Oeverwaluw	10497	4314	Hoeksche Waard - 't Rechte End	0	2	1	0	0	ng	0
Oeverwaluw	4762	4315	Hoeksche Waard - Groote Gat	16	0	0	0	0	0	0
Oeverwaluw	13152	4318	Argusvlinder, wandje Dijkers	0	0	0	0	3	23	0
Oeverwaluw	1545	4324	Hoeksche Waard - Goudswaard - De Put	0	0	0	13	8	ng	0
Oeverwaluw	14067	4325	Griendweipolder, Tiengemeten	0	0	36	0	0	0	0
Oeverwaluw	13151	4337	Oosterse Bekade Gorzen	282	142	11	46	121	0	206
Oeverwaluw	10752	4338	Hoeksche Waard - Oeverlanden Esscheplaat	759	248	219	96	5	183	66
			Totalen Oeverwaluwkolonies	1191	435	282	178	149	206	390

Atlasblok	Telgroep	Opp km	Ruigpoot	Buizerd	Torenvalk	Sperwer	Havik	Slechtvalk	Bruine kiek	Blauwe kiek	Smelleken	Zeearend	Valk spec	Totaal
37-55	West	3		3	1	1								5
37-56	West	11		3	1									4
37-57	Noord	12		23	2	2								27
37-58	Noord	7		5										5
43-14	West	19		12	3	1			1	1		2		20
43-15	West	25		52	8	1		1		1	1			64
43-16	West	25		20	2	1		1						24
43-17	Noord	25		30	18	1								49
43-18	Oost	25		43	17	1	1	3						65
43-24	West	2		2										2
43-25	West	10		13	4									17
43-26	Zuid	23		29	5	1		1						36
43-27	Oost	25		35	10									45
43-28	Oost	25		46	37			1						84
43-37	Oost	7		8	2		1							11
43-38	Oost	9		18	5		2							25
44-11	Oost	10		12	4	1	1	1						19
44-21	Oost	12		17	1	1								19
Hoeksche Waard		275	0	371	120	11	5	8	1	2	1	2		521
Tiengemeten	West	12		9	5	2	1		4	3		2		26
Totaal		287		380	125	13	6	8	5	5	1	4	0	547

Wintertellingen roofvogels Hoekschewaard

	83	86	87	88	89	90	91	92	93	94	95	96	97	98	99	00	01	02	03	04	05	06	07	08	09	10	11	12	13	14	15	16	17	18		
Rode wouw		2																2				1														
Zeearend									1			2	1		1		1	2	2			2				1	1	2	2	2	3	3	3	2		
Bruine kiekendief	1	2	1	2	3	4	6	3	4	2	2	3	3	1	2	2	1	1	2		2	1	2	2	1		2	1	1		4	2	4	1		
Blauwe kiekendief	10	7	15	10	7	12	8	15	6	5	3	11	16	8	10	15	7	11	10	7	10	7	2	5	9	11	8	7	7	4	3	4	3	2		
Havik							1	1		1	1	2	3	1	4	1	4	5	5	7	7	6	4	5	12	9	9	8	5	8	11	11	9	5		
Sperwer	16	5	4	4	6	5	16	14	12	10	11	13	14	13	15	13	16	13	22	21	22	19	21	15	16	12	14	14	15	11	14	12	11	11		
Buizerd	39	35	60	59	53	36	59	97	69	98	169	142	180	236	209	234	218	270	331	281	280	311	207	285	362	258	349	388	331	302	298	321	326	371		
Ruigpootbuizerd		1	1	2	1		1	1	2				1								1						1	1			2					
Torenvalk	32	23	17	47	113	68	85	70	61	67	39	123	43	76	95	82	115	63	112	74	140	77	78	96	74	43	50	92	42	31	80	76	46	120		
Smelleken	2	4	2	1			3	3	5		1	1	2	4		2	1	1	4	6	4	1	1		2	1	1	2	6	1		1	1	1		
Slechtvalk		1	1	1	2	1	2	2	3	2	3	2	2	3	2	4	1	3	5	8	7	11	4	4	6	4	11	8	8	7	9	8	11	8		
Grote valk spec.																												1								
Totaal	100	80	101	126	185	126	181	206	163	185	229	299	265	342	338	353	364	371	493	404	473	436	319	412	482	339	446	524	417	366	424	438	414	521		

Wintertellingen roofvogels Tiengemetten

	83	86	87	88	89	90	91	92	93	94	95	96	97	98	99	00	01	02	03	04	05	06	07	08	09	10	11	12	13	14	15	16	17	18	
Rode wouw																			1																
Zeearend																				1						1					1	2	2	2	
Bruine kiekendief							2		2			1				2	1	7	5	1	3	5	1	2	2		2	3	2	4	1	7	2	4	
Blauwe kiekendief							7		5			4		5			2			3	1	2			5	1	2		2	4		2	1	3	
Havik																									1		1	1	2	2		1		1	
Sperwer							1					2																		1		2	1	2	
Buizerd							5		10			9		9	5	13	7	7	10	11	11	10	7	5	5	10	16	8	14	12	7	7	10	9	
Ruigpootbuizerd																												1	1						
Torenvalk							5		15			2		3	2	3	5	2	2	5	1	7	14	3	3		5	6	8	4	2	3	8	5	
Smelleken												1									1														
Slechtvalk																	1					1		1	1	2	2	1	3	1					
Totaal							20		34			18		17	7	18	16	16	18	21	17	25	22	11	17	14	29	20	31	28	11	24	24	26	